

Cotizațiunile, abonamentele și orice cereri relative la expediție precum și chestiunile privitoare la redacție, se trimit pe numele casierului GH. NICOLAU directorul școlii de băieți No. 3 Piatra-N.; actualmintre revizor școlar al jud. Némțu.

ABONAMENT: Pr. fecorii învățătorilor institutorilor din alte județe precum și persoanele care au în corpul didactic, vor plăti ca abonament 5 lei pe an.
Abonamentul se va plăti înainte

PROPĂȘIREA

REVISTA SOCIETĂȚII CORPULUI DIDACTIC

DIN

Județul Némțu

APARE ODATA PE LUNA

Anul V — Piatra N. — 15 Aprilie, 15 Maiu 1901, No. 8 și 9

GR. C. BUȚUREANU

ȘCOLA ȘI INVĂȚĂTORUL LA SAT

(Urmare).

* * *

Învățătorul sătesc în marea parte a locurilor nu corespunde misiunii sale; se urcă pe catedră cu sila, face lecțiuni de mintuală, de multe ori nici nu știe ce să spună în clasă, nu când este singur, căci atunci numai el și Dumnezeu știe ce are în cap; dar nu știe, când sunt persoane străine. Am intrat în o școală reputată ca bună din acest județ și am rugat pe învățător să facă lecție de cetire. Copilul cetea, iar el uitându-se pe fereastră se perdea pe gânduri; numai când copilul a terminat de citit

bucata întreagă, s-a trezit din gândirea depărtată, și atunci nu știa ce să zică, uitase despre ce era vorba, iar copilul din multimea bucații cetite nu știa ce să spun.

Învățători sătești cunoscuți ca vrednici în conferințele anuale, de acei care iau cuvântul la ori-ce chestiune, care critică pe ori-cine că e nepractic și lipsit de metodă, i-am găsit la 20 Octombrie, că nu începuse încă școla, sub cuvânt că copiii nu-și cumparase încă cărți; el fusese însă practic, căci își adunase în această vreme grinele de pe câmp, în mare parte slujindu-se de copiii din școlă. Pe altul, la examenul de clasă V-a, l-am găsit cu copiii așa de slab pregătit, în cit de rușine în fața mea a făcut ca cei 2 copii ce-i adusese pentru examen să fugă și el să declare la început că au fugit copiii, iar apoi să mărturisască că nu i-a pregătit de felu și-i era rușine de mine. Alți învățători, tot din aceștia cu pretenții mari, la sfârșitul anului, încă nu sfârșise materia de cit pe ²/₃, declarând că așa e metoda sa. Sermana metoda, cite a-copere sub mantana sa.

Ce să mai spun despre marea mulțime a învățătorilor, care Domnul știe cum au ajuns să ocupe acel loc! Cînd acei ce au o pregătire anume făcută pentru misiunea de învățator, cînd îl cunoști că e priceput și îndămnatic, și tot nu a făcut nimic în școlă: dar încă acela care n-are nici pregătire, nici pricepere? Vai, de școlă și de copiii care cad pe mîna unor ast-felii de oameni! Ei sunt capabili de ori-ce, înșala satul, autoritățile, statul și chiar pe el. Să citez un exemplu: în un sat erau mai mulți săteni amendați, fiind-că nu-și trimeteau copiii regulat la școlă. Ei se plingeau că li se pun amenzi pe nedrept, iar eu căutam să-i conving de vinovăția lor, îndemnîndu-i să-și dea copii la școlă: le arătam folosele ei.

— Ce folos Domnule, îmi zise unul mai bătrîn din ei, la noi este școlă de 20 ani și numai 2 oameni știu să scrie și să citească în tot satul. Am cercetat lucrul de aproape și m-am convins că bătrînul avea dreptate.

De sigur că sunteți curioși să aflați, cum se face ca în 20 ani școala să nu dea de cit 2 oameni cu știință de carte? Iată mecanismul:

Învățătorul scria în clasa I 20 elevi. În școală însă nu încăpeau de cit 35 copii. La anul trecea în clasa II 15 copii și scria din nou 20: face 35, complet numărul pentru școală, iar celor din clasa III le dădea drumul pe acasă. Cu chipul acesta n-a avut în tot timpul de cit elevi de clasa I și a II, care nu învățau nici aceste ceva; elevi în celelalte clase, nici vorbă; acei ce urmașeră în școală 2 clase, după cîți-va ani nitau nu numai să scrie, să citească și să socotească, de vreme ce nu știuseră nici înainte, dar nici să cunoască macar semnele, să-și aducă aminte că le-a cunoscut!

Dacă învățătorul nu poartă grija de copii, nu poartă nici de școală. Ferestrele neșterse în cit lumina de abia pătrunde în clas; pe lângă că ferestrele sunt mici și încărcate de lemn; pe pereții curge colbul, iar pe bănci stă gros de un deget pe acolo pe unde nu umblă copii.

Am vizitat o școală rurală lângă reședința județului; murdăria era așa de mare, încît pe jos era glodul așezat de ani. Ca să dau de dușame, am pus pe servitorul școlii de a tăiet cu toporul glodul de deasupra, ca să arăt învățătorului că școala era podită.

În casă la învățător am găsit în multe locuri desordine și necurătenie mare. Să citez un exemplu:

Un învățător eșit din școala Normală de vre-o 2 ani, era cu paltonul în spate și încheiat pînă la gît, pe vreme de vară; bănuind, am cerut să mă ducă la el în casă; mai întâi a spus că nu e cheia la el; apoi față cu insistența mea, căci odaia lui era în față cu intrarea școlii, a deschis ușa. De-o dată n-am putut intra de mirosul infectat; în cameră era la mijloc o masă lungă de brad; în colț un pat cu pae, la capăt niște lenjuri negre, care serveau de căpătăi; lângă pat o oală stricată pentru apă; pe perete o pușcă; pe prichiciul sobei cite-

va bucăți de pâne; pe jos oase și gunoii de nu te puteai mișca: iar învățătorul înbracat numai în palton!

Te uiți prin împrejurimile școlii: cite-va gobai, un purcel care în vreme de ploae mănjește păreții casei de jur-împrejur, doi trei arborășii uscați, și în colo pustiu; nici verdeață, nici arbori: pe lângă gard ciți-va popușoi, iar pe gard ridicându-se ici colea ciți-va curpeni de bostani.

Iată marea majoritate a învățătorilor și a gospodăriei lor.

Ași face o crimă, dacă alături cu acești învățători nedemni, care spre nefericirea neamului românesc sunt în mare număr, zic așa face o crimă, dacă n-ași cita și pe învățătorul bun și harnic.

Am găsit învățător și școală model la sat: clădirea de și nu ea însăși model, dar curată și aerisită; copii de o curățenie rară, vioi și plini de sănătate; deprinși să răspundă, ageri la prinderea răspunsurilor. Învățătorul îți făcea o adevărată mulțămire, ocupind pe toți și interesându-se de toți. În casa lui ordinea și curățenia, pe masa lui cărți și reviste, alătura cu instrumente făcute de însuși învățătorul, pentru a înlesni învățămîntul intuitiv. În afară, grădina cu verdețuri, pomi roditori și hultoane, vite multe și bine ținute. În asemenea școală și se umple inima de bucurie și recunoști că învățătorul bun și harnic este cu drept cuvînt model pentru sat.

Așa stare de lucruri am găsit mai ales pe la școlile de pe domeniile coroanei, unde în deobște se găsesc școli bune.

*
*
*

Am spus că școala la sat e ră, iar învățătoru slab și fără tragere de inimă pentru școală și sat.

De ce toate aceste răle?

Pentru că nu purtăm grijă de școala rurală; pentru că lăsăm pe învățător în voia întâmplărei, și-i cerem prea mult.

Să lămurim aceste 3 puncte :

1). Grijă de școala rurală cine o poartă? Primarul, notarul și consilierii; dar să știe, și eu în anul trecut am aratat ce grijă poartă primarul de școală, ca el o privește ca o belea căzută pe capul comunei, iar pe învățător ca un spin, care se pune dese ori în calea sa. De aceea el, adese ori indeamnă pe săteni să nu-și dea copiii la școală, învrăjbește pe săteni contra școalei, aplicând amenzi odată pentru mai multe dați, ca așa amenda să fie mare și săteanul să nu o poată plăti.

2. Subprefectul din înalțimea puterii sale, desprețu este pe învățător. Cumose subprefectii, care voiau să trateze pe învățători ca și pe vătajeii comunali, venind la ei și ordonindu-le, răpindu-le ast-feliu prestigiul pe care trebuie învățătorul să-l aibă în sat și între săteni. Rar e subprefectul, care se interesaza pentru școală.

3. Prefectul, și dacă poartă interes pentru școala, în cazul cind este un om cu o cultura mai înaltă, însă nevoile politice îl fac să uite interesul școalei, să creadă spusele subprefectului și pîrele primarului, și așa învățătorul amenințat cu darea afară sau în judecată și în perspectivă de a fi stuâmutat, se pleacă în fața subprefectului și se face omul credincios al primarului, păsu este pe părinții care nu-și trimit regulat copiii la școală, promovează fara merit, se da în societatea lui, și dupu scurt timp nici nu-l mai cunoști, atit este de perdut.

Cine să-l apere pe un ast-feliu de învățător?

Se va zice: dar ce face revizorul școlar?

Să-mi dați voie să vă spun impresia ce-mi face mie un revizor școlar. Inchipuți-vă un cavaler de la sfîrșitul evului mediu, cu pintenți mari, cu sabie și mai mare, cu hainele de cîrpeală căpătate de pe la curțile feudale, și care colindă din loc în loc numele cel strălucit de ca. vater al onoarei și dreptății și care-și vinde spada ori-căruia știe să-l plătească. Exact așa imi înfațoșez pe revizorul școlar; căci să ne dăm bine samă de puterea lui.

Revizorul școlar, de și este reprezentantul instrucțiunii, el însă este de fapt omul administrațiunii care-l pune în funcțiune și îl scoate din funcțiune, care-i da brevet de pricepere în ale învățămîntului său i-l țiea.

Pentru explicarea lucrului, sunt nevoit să mă pun direct în cauză.

În anchetele mele ca inspector, am găsit pe un revizor școlar că nu-și făcea datoria, că era părtinitor și asupritor pentru alții, și am cerut înlocuirea lui. Nu s-a putut căpăta înlocuire, căci era sprijinit de prefect. Se schimbă prefectul, revizorul școlar este înlocuit pentru că nu mai plăcea prefectului și un altul tot atit poate de priceput îi țiea locul. Cine l-a scos și cine l-a pus revizor?

Găsesc pe un revizor nedrept și că a făcut o anchetă părtinitoare; merge afacerea înaintea consiliului permanent care găsește vinovat pe revizor și cere înlocuirea lui; dar și astăzi stă neclintit la postul său, fiind-că este agreatul administrațiunii locale.

Care trebuie să fie dar grija unui revizor școlar de cit aceia de a fi pe plăcul autorității administrative; cit pentru administrațiunea învățămîntului, puțin poartă el grija; căci are cine să-l apere și să-l susție.

Sunt revizori școlari nuli, care nici nu știu cum să facă o foare de inspecție, însă ei sunt păstrați în fruntea școlilor și pe procesele lor verbale de inspecție se pun preț, de și nu au nici o valoare.

Acuma întreb, acesta să fie apărătorul învățătorului contra încălcărilor primarului, subprefectului și a prefectului? cînd el tremură în tot momentul de teamă, ca nu cum-va să displacă prefectului sau subalternilor lui?

Cine voiți să întindă mina acestui om asvirlit în sat? Preotul, dar el de acuma va tremura de teama primarului, căci el are să-l plăteasca de acum—și da multe se pot face: nu s-au încasat veniturile comunale și nu este de unde să se plătească.

E singur învățătorul în sat, căci mai nimeni nu-l dă sprijin, iar noi tot cerem de la el.

Stând și gândindu-mă serios la învățătorul sătesc, de multe ori mă întreb, cum o să poată dovedi el la toate, închipuindu-l chiar că ar fi model în toate.

Se cere învățătorului:

1. Să fie un bun și priceput metodist, ca el singur să facă cît fac 4 institutori la țîrg.

2. Să aibă cunoștințe practice: pomolog, crescător de albine sau de vermi de matasă; să cunoască vre-un meșteșug și să știe să-l predea; impletirea în mlajă, în papură, cartonaj și cîte altele.

3. Să fie model cu grădina sa și cu cultura din ea.

4. Să facă cu copii cor la biserică.

5. Să meargă în fie-care duminică cu copii la biserică.

6. Să ție discursuri contra alcoolismului.

7. Să ție discursuri prin care să îndemne pe locuitorii la fapte morale și la lucrări practice.

8. Să pedepsească pe părinții care nu trimet copii regulat la școală, adevă aplicînd principiile obligativității învățămîntului, însă să trăiască bine cu sătenii.

9. Să facă lucrări practice în grădina și pămîntul școlii, dar părinții să nu reclame că lucrează pentru ei și școala, etc., etc.

De ce oare administrația noastră nu dă parte din la aceste sarcinile și la alții, de ce să nu fie altul însărcinat cu cultivarea pămîntului model pentru sat, de ce preotul care e seminarist să nu pregătească corul bisericesc? Și totul se urcă pe spatelul învățătorului.

Încă o chestiune:

Prin lege se deschid porți largi penstru ca femeia să fie învățătoare. Nu sunt contra culturii femeiei, dar sunt penstru determinarea direcțiunii ei. O școală cu un singur învățător și acela să fie femeie, e un lucru nechipzuit. În adevăr dacă ne dăm bine samă de chipul de a vedea al țaranului român, el nu cam are încredere

în puterile femeii — vorba lui «cap de femeie» e caracterisită. Ori care ar fi nevoia săteanului, nu se va duce el să ceară sfat de la învățătoare pentru nimic în lume. Învățătoarea în sat în afara de învățatura de carte și de lucru de mină, nu mai are nici o treare.

Ce se face atunci cu sarcinile ce cad în sama învățătorului? de ce prin numirea unei învățătoare se lipsește satul pentru 30 de ani de luminele și sfaturile învățătorului, de bunele lui exemple?

Eu înțeleg să să dea acolo, unde este nevoie de postul al II, funcțiunea de învățător al II la o femeie; dar să fie învățătoare singură o femeie, nu înțeleg, căci ea nu poate corespunde așteptărilor ce se pun pe un învățător la sat, care ori-ce s-ar zice, este și trebuie să fie modelul și directivul, de la el să plece sfatul și exemplul cel bun.

* * *

E bun și blind săteanul nostru, deștept și înțelegător copilul lui în școală, și ori cit s-ar ridica contra școlii sătești cine-va, nu va putea dovedi că el nu știe ce e școală și nu e în stare să cunoască bine facerile ei. Dar ce folos de toate aceste, cînd toate se perd din pricina indiferenței noastre.

Abia începută școala la sate, noi o și condamnăm, voim ca să nu mai fie, în loc să purtăm grija ca țărănul să știe carte

Să nu țintim prin acțiunile noastre a sapa tot mai adîncă prapastia ce desparte pe orașeni de țărani, căci numai bine nu poate duce o asemenea deosebire.

Să căutăm prin toate mijloacele a ridica pe învățător și școala; pentru aceasta,, autoritățile imediat superioare să fie autoritățile școlare și nu cele administrative polițienesti.

Învățătorul să fie controlat foarte de aproape și să-i

se dea toate mijloacele pentru înalțarea lui, nu pentru înjosirea și demoralizarea sa.

Căci dacă astăzi nu avem școală și învățător la sate, aceasta este vina noastră.

Nu cercetăm de aproape lucrările, nu cunoaștem nevoile condamnă și achitam fără să auzim părțile.

Poate mai este timp de îndreptare, nu însă cind cu minile încrucișate. nu primind de bun tot ce ni se spune, ci căutind a ne încredința prin noi în șinele noastre și neajunsurile țaranului nostru.

Să ne dăm bine seamă despre starea de lucruri la care au ajuns nevoile țaranului român și să ne gândim serios la mijloacele de îndreptare, nu luind-u și cea ce mai are, dar îndreptind răul care bintue școala sătească.

Intre aceste rele intră și alcoolismul¹⁾.

Va urma

Cuvîntarea de deschiderea conferințelor generale ale membrilor corpului didactic primar din județul Neamțu, ținută la 3 Aprilie 1901 de către Dl. Gh. Nicolau revisor școlar al acestui județ.

I

Dămnelor și Domnilor,

De ore-ce — pot a dice — suntem în serbătorile «Pascelor» imi veți da voe a ve întimpina cu «*Christos a înviat*» și a ve adresa urări: *să le ajungeți sănătoși și feiriciți mulți ani și să lucrăm în unire și cu dragoste pentru înflorirea — sub toate raporturile — a scumpei noastre Patrii.*

Dămnelor și Domnilor,

Scopul conferințelor generale — după cum am avut

1. Chestiunea alcoolismului la sate a trebuit să se trateze în special în o conferință; totuși și noi îi vom da aici o mică dezvoltare pentru subiectul nostru, spre completare

onore a dice și anul trecut — se știe de totî că — e scump și folosele mari și multe :

1). Revederea cunoștințelor unei ramure sau două de știință în fie ce an, spre a capata o unitate de vederi în predare.

2). O dată pe an — cu toții dintr'un județ — trăind împreună câte-va zile, — avem ocasiunea să ne cunoșțem sau să reinnoim cunoștințele.

3). De ore ce toți avem aceeași misiune: «*Luminarea poporului*» tot în acest prețios timp e prilejul a se îndeplini una din cele mai mari datorii ce ni se cere de pedagogie și se dorește de Onor. Minister al școlilor — și anume: *Împrietenirea tuturor membrilor Corpului Didactic*; căci numai atunci unirea colegială se va întări și — fără jenă — ne vom putea consfătuî, arata pedicile progresului și mijlocele de îndreptare și se va încheia o solidaritate, — în ceea ce privește lupla către scopul ce urmărește școla — care — dacă va fi sinceră — va da rōdele mult așteptate de țeră.

Se știe, că în aceste conferinți ne vom ocupa cu revederea cunoștințelor din *Religie, cântare și gimnastică* — ~~prevădute în programa de studii a școlilor primare — și metodică lor.~~

S'ar părea după unii, că aceste obiecte n'ar avea o importanță așa de mare, dar dându-li-se a serioasă atenție, se va veda cât de însemnate sunt.

Fînd-că ele vor fi tratate pe larg, — în aceste conferinți, de aceea eî voiî vorbi — în trecet — numai câte-va cuvinte despre fie-care :

1). *Religia*. = Iată cum cred eî începutul Religiei:

a). Primit ōmeni, observând ceriul, pămîntul și tōte ale lor, de sigur că ș'aî pus întebarea: «*Cine aî făcut tōte acestea lucruri marelē*» și respunsul n'ă putut fi altul, de cât, că «*Trebue să fie o putere, care a creat și conduce tōte acestea*»; deci s'a născut *credința*, ideea de Dumnezeu — cum, cu vremea s'a personificat și s'a numit acea putere.

b). Incredându-se în puterea nemărginită a lui D-deu, când li se ivi câte o dorință ori nevoie, au început a-I cere ajutor și vedând că a capatat mângăere ori isbândă, s'a născut în ei *speranța*.

c). Și în fine, întimplându-se să li se împlinescă dorința sau nevoea, au capatat *Dragostea*, și frica de acea Putere.

De aci, pare că, se vede isvorul celor 3 mari virtuți împrejurul cărora se agită rațiunea omenescă.

Din cele spuse reesă, că *ideile ce le are omul despre D-deu formeză sentimentul religios*; Cu un cuvînt: *raportul între om cu D-geu se numeșce religiune.*

Religiei se datoresce: gruparea omenirei în state, civilisațiunea și moralitatea. Satul în care învețătura religiei este neglijată, acolo nu-i moralitate, deci nu pôte progresa. — de aceea în statele civilisate, învețămîntului religiei i s'a dat primul loc în școlile primare.

Prin urmare, nu e de ajuns numai ca învețătorul să știe foarte bine; a). materia religiei prevădută de programă; b). să știe cât și cum să predee, ca să fie înțeleasă și reținută bine în minte de cătră copii; căci observându-se absolvenții cursului primar — s'a vedut, că nu urmăză după povețele religioșe spuse în școlă; c). față cu rolul important, ce am vedut, că-l are religia, socot că ar fi necesar, să cugetăm și să gasim și mijlocele prin care am reuși, ca învețămîntul religiei să prindă rădăcini a-dînci în inima copiilor, ca din elevii de aci să facă omenii religioși, morali — generoși și creștinii luminați de mîni: — cu tendinți de a urma după cea mai mare poruncă din Lege «*Iubirea de D-deu și apropete*».

2). Trec la al doilea obiect: *Musica — Acastă știință — pe lângă, că procură copiilor recreațiunii plăcute a le minței și li disvoltă sentimente nobile: — dar deprîndendu-i de micî cu ast-fel de ocupațiuni frumoșe, când vor fi mari — în orele de repaus — după muncă intelectuală sau fizică — nu vor cădea pradă în ghiarele pasiunelor*

urite, că: jocul de cărți, beția, vorbe pe socotola altora și altele... cari sdrobesc sanatatea, moralul, inteligența și risipesce averea; ci se vor distra, cântând în cor diferite innuri, cari li vor înalța spiritul și-i vor înzestra cu sentimente blânde și nobile.

3). *Gimnastica.* Dacă mișcările corpului și jocurile gimnastice se vor trata metodic, la timp și variate, ele vor recrea mințile copiilor ca și muzica; apoi li obținuse cu ascultarea, ordinea și atenția: li inspiră sentimentul acțiunii colective, atât de necesar în viața de acum înainte; îi face viguroși și curajoși — li se dezvoltă și întărește fisicul.

Această scurtă, dar generală privire, am făcut-o numai pentru a ni îndrepta cu seriozitate gândul asupra acestor 3 obiecte, spre a găsi, că au meritat o deosebită atenție revederea cunoștințelor din ele, — reamintindu-ni-le să judecăm adine, ca să cunoștem cât de mari ar fi folosele ce ar putea aduce atât individului în parte cât și societății, — dacă învețămîndul lor în școlile primare se va baza nu numai pe teorie tratată metodică în clasă: ci și pe exemple vii din partea învețătorului,

Nu mai rămâne îndoială, că suntem convinși de marea importanță a acestor obiecte de studiu și pentru ce Onor. Minister al școlilor le au pus în desbaterile conferințelor generale ale acestui an.

Prin urmare suntem în drept a crede, că ne vom ocupa și în aceste conferinți cu cea mai mare bună voință și ordine ca din discuțiunile noastre să scotem normele cele mai bune după care să urmăim la predarea învețămîntului lor, ca să dea adevăratele rîde practice și folositoare societății.

Cu aceste am terminat partea privitoare la obiectele puse în discuțiunea acestor conferinți.

II

Am dis de la început, că scopul conferințelor nu e

numai revederea cunoștințelor obiectelor la rînd — după cum confirmă acosta și partea finală a Decisiei Ministerială No. 15124 relativă la conferințele acestui an, prin ocupațiunile ce le prevede în orele a. m. ale zilei de 11 Aprilie și toată ziua de 12 Aprilie — ci prin consfătuiri (conferinți) să arătăm pedicile ce se opun în calea progresului și mijlocele de îndreptare.

Aceste idei, ni vor deschide un nou câmp de activitate în afară de cei patru pereți ai școlii; căci găsind mijlocele de îndreptare, vom căuta a le pune în practică — după materialul și necesitățile localităților, — și dacă vom avea răbdare, vom lucra în unire, cu frăție, bună voință și iubire de neam și de Patrie — nedând îndărăt chiar de la ore-care sacrificiu — isbînda va fi a noastră.

Să enumerăm pedicile ce se opun progresului:

a). Apröpe cu toții — cu deosebire la țară — ne plîngem, că nu urmöză copiii la școlă: orna din cauză că n'au haine, iar vara părinții au nevoie de serviciul lor și pentru că privesc ca un dușman școlă și pe învățator; n'au cărțile și rechisitele necesare; că-s bolnavicioși, din cauza nutrimentului și a locuinței rele, etc.

Școlile n'au localuri bune și încăpătore și nici mobilier: n'au loc pentru grădina școlară; odăeș. Nu să e-secută amenda, etc, etc; de acea nu se face progres în școlă.

Așa este.

Să ne întrebăm, cari sunt cauzele? și răspunsul de sigur că este: *Lipsă de cultură și de avere.*

Este adevărat, că de la 1848 — epoca de renaștere a țerilor surori — sau făcut Legi, instituțiuni de cultură de tot felul numeroșe și förte bune, și în scurtă vreme ele au creat *România modernă*; pentru că Ea a avut norocul în periöda redeșteptării sale chiar de la început să aibă o pleiadă de barbați mari patrioți, cu inteligenți excepționale, cari ar fi făcut onöre ori cărei țeri ori cât de înaintată în cultură. Acești ömeni au dat impulsul,

ați semanat ideile, ați deschis drumul cel bun și l-ați urmat cu energie și sacrificii, trăgând țera după dânsii.

Cei chemați în urmă a conduce destinele țerei, au lucrat cu toate puterile spre a-și face datoria; cu toate acestea transformarea nu s'a putut face de cât de sus în jos, pentru că stratele mai superioare a le societății aveau oare care grad de cultură, care a înlesnit pătrunderea într-ânsele a ideilor nouă; pe când partea de jos a poporului, care e cea mai numeroasă, a ramas tot în întineric pentru că cărmuitorii țerei n'au avut și n'au la îndemână mijlocele de a se stabili o relațiune intimă constantă și activă între cei, cari dau impulsul și cei cari trebuie să-l primescă.

N'au avut la țera funcționarii culți cu cari stau în contact direct țeranii. Ei n'au avut pe nimeni, cari să-i facă să înțelegă foloșele reformelor. — Acestea sunt cauzele pentru care țeranul se află tot în starea primitivă condus de deprinderi rele și superstiții.

El nu bagă în samă următoarele acte mari:

a). Nu-și alege terenul pentru casă, și n'o face în condițiuni igienice; nu se îngrijește de curățenie, hrană și sanatate.

b). Nu prețuește pământul, munca și produsele, nici învățătura; n'a înbrațosât meșteșugurile și nici asociațiunile economice și altele; pentru că nu li înțelege și nu cunoșce toloșele pentru că n'a avut de la cine lua sfaturi sincere și exemple vii.

De aceea țeranul, în această țera mănăsă, e sarac; iar cu produsele lor se îmbogătesc streinii, cari profită de naivitatea lor și-i insală.

Iată de ce țeranul stă pe loc; acestea sunt și piedicele ce se opun în calea progresului școlii.

Când țeranul e sarac și țara e saracă, starea rea a țeranului a contribuit foarte mult la crisa — resboiul economic — prin care trece astă-dî statul nostru.

Starea această de lucruri, pôte rămânea multă pe

câtă vreme guvernele nu vor dispune și de alte organe de acțiune, de cât acelea pe care le are astăzi la țară și pe câtă vreme va dura strîmptorarea financiară prin care trece statul; însă lupta și sacrificiul pentru îmbunătățirea stărei țeranului sunt absolut necesare.

Domnul Spiru Haret, actualul Ministru al școlilor, prin valorosul articol publicat în revista „Convorbiri Didactice” No. 7 și 8 din 1900, dice: *«Este dar ne aparată «trebuință, ca ceea ce guvernele nu pot face, să facă oamenii de «bună voință, buni patrioți, cari trebuie să înțeleagă, că e de datoria tuturor a lucra pentru binele comun».*

«Corpului didactic îi revine de drept cea mai mare parte din această datorie, pentru că el singur întrunește toate condițiunile ce se cer pentru îndeplinirea acestei sarcini de onoare:

.....

Așa nînd, să vedem cum s'ar putea îmbunătăți sorta țeranului român:

1). Să aibă case sănătoșe, să aerisescă odăile, să țină curat în lăuntru și afară, să se hrănescă bine cu carne, lăptării, fasole, bob, linte cartofe și să se ferescă de popușoi reii și de băuturi alcoolice.

2). Să aibă împrejurul casei livadă cu pomi roditori; și grădină cu verdeturi. Adăpost bun pentru vite și să-și procure pe o întindere mică de pămînt — samănând lucernă etc — nutreț bun și suficient pentru ele; să gunoască și să cultive sistematic ogorul său. De toate să îngrijească bine: rōdele să le strîngă la vreme cu măestrie. Femeile să se ocupe a da educația copiilor; facerea bucatelor și conducerea gospodăriei cu îngrijire, economie și de industria casnică; iar bărbații cu meșteșugurile articolelor celor necesare cu deosebire vieții lor de țeră. Produsele lor să le vîndă la timp și cu preț. Imbrăcămintea caselor și a lor să fie produs al industriei lor casnice.

Spre a'l incuraja ca să se dedee la aceste ocupațiuni sălucrăm pentru înființarea următoarelor instituțiuni:

1). Inființarea de *prăvălii* în sate, conduse de țerani

cinstiți și deștepți, unde să li se vindă lucrurile de prima necesitate și se cumpere produsele casnice a le unora spre a le vinde altora și viciversa.

2). Înființarea de *societăți cooperative comerciale* la sate de cătriă învățători, preoți și săteni. Atunci prăvăliile societății ar lua în deposit produsele industriei casnice, li-ar pute avansa bani la nevoie, iar ele s'ar vinde la timp și cu preț bun; plus cele alte înlesniri.

Aceste societăți, ar putea face și cultura fasolei, lintei, bobului, cartofului și a le altor plante bune pentru hrană lor și pentru comerț.

3) Prin acesta din urmă întreprindere, pe ne simțite; cred, că s'ar ajunge la *societățile cooperative agricole*, care ar aduce cea mai mare bogăție în casele țăranilor. Ei, dacă s'ar deprinde cu ast-fel de tovărășie, ar cultiva în comun pământurile lor. Li-ar da mână să închirieze sau să cumpere mașini agricole, ar putea face roditore pământurile cu mărăcinii și cele mlăștinoase l-ar cultiva sistematic și ar da rōde însutit, din cari s'ar folosi fie-care în raport cu câtimea pământului seū proprietate și munca depusă.

Tot în comun ar pute arenda și cultiva moșii de a le statului.

S'ar dice de Unii, că țăranii noștri sunt refractari la ori-ce încercări. Nu. — Să-li dăm sfaturi înțelepte și pilde bune și el va arma. Avem exemple de acestea în regiunea Dunărei; — mai înainte am avut câte-va și în județul nostru.

4). *Înființări de societăți de credit și ajutor mutual* (reci-proc). Această instituțiune e una din formele cele mai ușore de realizat și cea mai folositoare pentru săteni. Avem exemple strălucite: la Breaza (Prahova); de la valorosul învățător de la Petroșița (Dâmbovița). Exemplele lor au fost urmate de unii învățători din județele Vilcea și Dolj— și avem și la noi în județ, la Cut comuna Vinători D-va Roșie, înființată de harnicii învățători ai școlii din acea comună.

sat = Cut

Aceste societăți de credit și ajutor mutual, formează unul din cele mai mari bine faceri ce se poate pune la dispoziția țeranilor, chiar în satul lor, înființate cu banul lor propriu, adunat din economiile lor cari ar fi de dorit să se începă de la 50 bani pe lună, iar ca depunerii cât va pute orî când.—Ea este scutită de orî ce formalitate costisitoare și nu refuză împrumutul și de un leu chiar celui căruia i-ar trebui numai atât.

Aceste instituțiuni spuse îi îndemnă a face economii, li înlesnesc împrumuturi la nevoie cu dobândi mici spre a nu mai li speculați de camatari și cărciumari, ceea ce-i va face să-și vîndă produsele la timp și cu preț mare. Aceste înlesniri îi vor încuraja a se sili că să aibă gospodării de model, să îmbrățoseze industriile casnice și li se va îmbunătăți starea. Atunci *starea economică a țerei va înflori și școala va progresa* de ore ce părinții vor avea cu ce le cumpăra rechisitele școlare necesare și nu vor mai avea așa mare nevoie de serviciul copiilor, când vor ține vitele la grajd cu nutreț artificial și vor lucra pământul mai mult cu mașini agricole.

«Învățătorii să se pună dar cu hotărîre și energie în capul mișcării pentru înființarea de asemenea societăți în fie care sat și vor bine merita recunoștința conșetenilor lor și pe a țerii» (Dl. Haret).

«În menționatul articol Dl. Haret mai zice. *«Misiunea la care chem pe învățători de toate gradele este un adevărat apostolat».*

«Întocmai ca modeștii tovarăși a lui Christos, cari au scimbat fața lumii, ei trebuie să-și iee sarcina de a samana vorba cea bună printre cei saraci și ignoranți, să aducă sfat și îndemn celor mai mici și slabi».

«Ca și pentru apostolii lui Christos, puterea lor va sta nu-mai în dreptatea și înțelepciunea sfaturilor lor și iubirea care va însușeși faptele lor. Sunt destui alți care cred, că e bine și meritoriu să prepare ura și dușmănia. Fie a învățătorilor cîștea de a dovedi încă o dată, care este puterea celor încăldiți de sentimentul creștinesc al iubirei de aproape».

Un câmp de activitate vast și mănos să deschide înaintea corpului dascălesc.

Să nu ni să pară, că ni se cer prea multe, ori să ne înșelăm a crede, că instituțiunii înființate numai din inițiativa privată nu durează.

Avem pildă instituțiunea umană a cantinelor școlare, care fiind condusă de dascăli hotărâți și convingși de sentimentul iubirii de aproapele, face progrese strălucite.

De acum înainte mai mult ca ori când se cere a ni lărgi cercul de activitate foarte mult și în afară de catedră.

Domnia-vastră, sfătuți-vă în ședințele cercurilor culturale rolul cărora devine și mai important, de ore ce la ele vor avea loc și asemenea discuțiuni și conferințe de interes general și lucrări frățești, dor se vor putea înființa într-o circumscripția fie-cărui cerc cultural de o cam dată câte o societate de credit cu ajutor mutual, și câte una două în tot județul din cele alte societăți: aceea și acolo unde a avea mai multă șansă de progres, ca să servescă de impuls. — Dacă veți avea buna voință și veți lucra cu prudență, într'un timp apropiat, nădăduesc că isbânda va fi a multor învățători harnici.

Pentru realizarea tuturor acestor idei mari trebuie foarte multă rabdare, luptă și sacrificii din partea Dvs. cum dice Dl. Haret, pentru a pregăti terenul, pe următoarele căi:

1). Învățătorul să se silască a avea gospodăria de model îngrijită; îmbrăcăminte odăilor, a lui și a familiei să fie produsul industriei casnice, grădina cu verdețuri și legume fie cât de mică, livada, grajdul vitelor, întreținerea, ogorul, profesarea unui meșteșug, inițiativa asociațiunilor cari pōte fi aplicată și prin expunerea obiectelor lucrate de elevi spre vânzare la un deposit într-un oraș; precum și hrana și purtarea sa să fie așa fel ca foloșele lor să fie înțelese de cătră seteni.

2). Sfaturile bune la cercul cultural și la biserică, asupra igienei și cele alte.

Dacă învățătorul va avea dreptul a da de exemplu

acțiunile sale, cu alte cuvinte, dacă el va servi de exemplu viu, atunci sfaturile îi vor fi înțelese ascultate, și setenii vor urma după ele.

3). Să se caute mijlocele posibile prin care învățătorul ar putea fi iubit de seteni, spre ai fi școala populată și să dea educațiunea așa fel copiilor, ca să crezeze elemente bune și proprii instituțiilor de cari s'a vorbit

4). Să se găsească mijlocele prin care învățătorul ar putea reuși să trăească bine cu autoritățile din comună pentru a da tot concursul necesar lui și școlii.

5) Înființarea de școli profesionale comunale, dacă s'ar putea și pe lângă unele școli urbane, cu profesii după materialul ce se găsește în fie ce regiune și după necesitățile locale de exemplu: a). Cojocăria, lemnăria, dogăria, lucrarea lânii, a instrumentelor agricole, ca: țepoe, greble, etc unelte de țesut, lăptăria, etc. . . . la munte.

b). Livada și pastrarea fructelor, cultura gândacilor de matasă, a albinelor, împletituri de mlajă, cultura vieii, la deluri.

c) Lucrarea cânipei, frînghieria, facerea rogojinelor, agricultura și grădinăria sistematică, facerea pălărielor de pae . . . la câmp.

Aceste școli se pot înființa din inițiativa particulară, ajutate de comunii. Ele vor putea fi alăturate și la societățile cooperative.

Dacă cu ajutorul lui D-deii vor apăre aceste focare și vor revarsa rațele lor de lumină bine făcătoare în direcția profesiunilor libere, sănătoșe și bănoșe, nu va trece mult și vom avea fericirea a vede că tineritul va privi meșesugurile ca ocupațiuni de onore și vor desprețui funcționarismul, acte opuse apucăturilor de până acum.

Înainte de a termina, țin să constat împreună cu D-vs. că toate dispozițiunile comunicate prin diferite ordine circulare ale revisoratuului mai ales învățătorilor au fost folosite(*) și servese chiar și în aceste conferinți.

—Ele se cer și de minister.

Notă — (*) La aprobarea bugetelor în Martie acest an, în urma

stăruințelor ce am pus mai la toate comunele s'au prevedut sumi pentru următoarele :

1). Inchirierea a 28 prăjini pământ pentru lucrări practice de agricultură. Autoritățile școlare—față cu direcția nouă ce împrejurările o cere să se dea tineritului pe viitor—dorește, ca aceste grădini școlare să și atingă scopul.

Prima grijă de inspecțiunea ori-cărei școli, va fi de a se consfătura cultura de model a acestei grădini, spre a se ști, care din învățători vor merita—pe lângă altele—a se folosi de costul și rōdele grădinei și—din contra—cari au neglijat-o rămăind—pe lângă altele—expuși a plăti autorității comunaie arenda aceluși pământ.

2). S'a prevedut subvenții necesare pentru cantinele școlare.

3). Costul dulapurilor pentru pastrarea materialului didactic—și spre a fi bune și uniforme, vă rog a stăruii să se facă după planul dulapurilor făcute de Cassa școlilor la localurile construite de ea. Asemenea s'a prevedut sumi și pentru punerea în rame cu sticlă a tablourilor «Familia Ragala».

4) În privința formării inventarului și a păstrării cu cea mai mare grijă a averii școlilor ați vedut că s'au luat dispozițiuni de control și de Onor. Administrație a Cassei școlilor. Să știie, că nu s'a găsit inventar în regulă mai la nici o școală.

Și altele.

Daca—cu unii—pōte am fost prea scrupulos, cred că veți judeca ca și mine, că nu mi am făcut de cât datoria, așa după cum mi se cere de legi și autoritatea școlară, care față cu criza prin care trece țera, nu îngăduie a se mai cheltui un ban cu școlile, fără ca să dea rōdă satisfăcătoare.

Declar cu mulțumire că urmându-se după normele date—școlile rurale au propășit în mod simțit—și cea mai mare parte din învățători făcând și sacrificii chiar, au respuns cu bună voință la dispozițiunile luate de revisorat. Dovadă că dispozițiile luate de revisorat au fost bine venite și apreciate, este că Ministerul școlilor, a adus mulțumiri la un mare număr de învățători.

Corpul didactic primar urban tot dea una a fost la înălțime, de aceea ce mă cred în drept a aduce vii mulțumiri întregului corp didactic primar din acest județ, pentru dragostea cu care a lucrat pentru școală în acest an; rugându-l să urmeze și pe viitor cu același zel și ac-

tivitate atât la catedră cât și la sevirșirea actelor generoase, cari vor transforma starea culturală și economică și a poporului de jos, spre a corespunde încrederii și dragostei ce are către D-vătre. Dl. Spiru Haret, actualul Ministru al Cultelor și instrucțiunii publice.

Terminând, declar deschise conferințele generale

Revisor școlar, Gh Nicolau.

Piatra N., 5 Aprilie 1901.

RELIGIA și OMENIREA

*Conferință ținută în ziua de 5 April. ședința de dimineață
a conferințelor generale din județul Neamțu*

Domnule Revisor, Dâmnelor Colege, D-lor Colegi,

Hristos a înviat!!

La titlul ce am avut onore a vă anunța, pentru ca materia să fie cu totul conform programului acestor conferinți ar trebui să adaug încă: *Mijlocele de a o preda pentru ca ea să deie rólele dorite.* Acésta a două chestiune însă, unită cu cea dintâi, ar forma un subiect prea vast și de aceea m'am mărginit numai la partea I, remânând ca partea II să se susție de alții. sau — dacă se va simți nevoie — să mă execut tot eu. fie în cursul acestor conferinți — dacă va fi timp — fie ca urmare în revista „Propășirea“.

Dâmnelor și Domnilor. O conferință ca acesta începe cam de ordinar cu o *introducere*, din care încetui cu încetul începe a se ivi subiectul, de-asupra căruia în genere se aplică *pecetea definiție*, care scârmânându-se cu ghibăcie lasă să se zărească un firioșor, pe care trăgându-l cu îndemănare începe a desfășura *tema* și în fine *nodul*

se face prin *concluzie*, împodobită cu câte-va frase de efect pentru a lăsa o bună și frumoasă impresie auditorului.

Vă declar de mai înainte că n'am să fiu în stare de o asemenea măiestrie. Eu voi căuta ca înainte de definiție, adică înainte de a vă spune *ce e lucrul*, să vi-l arăt așa cum e el, pe unde se găsește, cum s'a născut și ce se dice despre dînsul. Voi mai căuta încă să-î arăt în scurt evoluția, cum a trăit în timpuri și cum e adî precum și ce folose a adus și aduce omenirii, și poate tocmai *nodul*, adică sfârșitul firului, să-mi deie definiția.

Domnelor și Domnilor. O sumă de cercetări antropologice a pus pe omeni științii în contact, cu toate némurile rasei umane, începînd de la negrul cu fruntea frîntă și pîrul lînos și sfîrșind cu pomăduitul și savantul european, care prin înalta-î civilizație a ajuns să înfâne trăsnetul, să închi gă vaporii, să scruteze haosul spațiului și al mării; să supună, să plece să 'mlădie toate și totul după nevoile, plăcerile sau chear capriciile sale.

Se scie, că studiul Religiei în Antropologie este de o importanță capitală. În aceste cercetări însă s'a întîmplat un lucru—care de altmintrelea era firesc să se întîmple, avîndu-se în vedere deosebirea de la cercetător la cercetat—europenii luau concepțiile lor religioase ca criteriu în cercetările ce făceau; așa că o sumă de triburi au fost taxate mult timp ca neavînd cea mai mică noțiune de religie. Saint-Hilaire și marele antropolog englez I. Lubbock cădură în aceeași greșală. După Robertson, Americanii de nord n'aveau nici o idee de vr'o ființă supremă sau supranaturală și în consecință nici o ceremonie religioasă. D'Orbigny, autorul „*Omului American*“ combate cu succes pe Robertson dovedind că la aceleași triburi el a constatat credința în *vieta viut're* atestată și manifestată prin *ceremonii funebre*. În America de Sud, Californienii sînt taxați de P. Baeger ca neavînd guvernământ, religie, templu, cult ori idoli; Mofras însă—in urma unor cercetări și studii amărîntite—constată că Californienii cred într'o ființă supremă care *n'a avut tulă*

și mamă (și ve rog să notați bine acesta; căci concepția lor nu e alt-ceva de cât concepția *unui Dumnezeu fără început și fără sfârșit*, adică Dumnezeul popoarelor ajunse adî la o mare treptă de civilizație) origina acestui Dumnezeu californian e necunoscută, el rămîne veșnic nevedut: însă vede toate și pretutindeni, chiar în mijlocul celui mai adînc întineresc. Acest Dumnezeu e prietenul celor buni și dușmanul neîmpăcat al celor răi.

D-vastră sciti că Californienii sunt puși pe una din cele mai japse trepte a rasei umane: sunt însă unele triburi inferioare lor, ca (*) Mincopii bună oră.

Pe aceștia Monat îi dădea ca atei—ve rog să nu luați cuvîntul în înțeles european!—însă maiorul Michel Syms și Day cercetînd bine, aflară că ei adoră șorele care la dinșii este izvorul tuturor bunurilor, mai au apoi pe lună ca deitate de mîna a doua și apoi vin geniile pădurilor, munților și apelor ca agenți divini, credinți pe care le găsim încă în superstițiile poporului de jos la creștin și în special la Ruși, și care sunt subiectul câtorva nuvele interesante ale lui Turghoneff. Mincopii cred în o nouă viață, ei au obiceiul de a întretine aprins un foc sub șchelea pe care de obicei așază cadavrul vre unui șef mort. Acesta o fac pentru *a-i liniști spiritul* aprig și puternic; de unde reiesă lămurit credința lor în nemurirea sufletului. Să trecem mai departe, la Hotentoti spre pilă: Le Vaillant susține că ei n'au nici o noțiune de religie: Kolben însă și apoi Valkenac găsesse la ei credința întru'n Dumnezeu creator a toate Acest Dumnezeu nu face rău nimănu, el locuiesce dincolo de lună și poartă numele de Gunja-Ticquoa sau Dumnezeul-Dumnezeilor. Hotentotii mai cred și în un Dumnezeu al rēului, ca cum ar fi diavolul la noi, numit Tuquoa. Ei mai au luna ca

(*) Locuitorii insulelor Andoman, aparținînd rasei negre. Vîrsta medie la ei e de 22 de ani și extrema bătrîneță 50 de ani. În prima vîrstă mortalitatea e gravă: tuberculo a, febra paludeană, reumatismul, cataral pulmonar și boale cardiace îi decimează. Mincopii, după dialecte sunt împărțiți în mai multe triburi. Ei sunt monogami și adulterul e aspru pedepsit. — (După Louis Bougier).

deitatea inferioară, cred în o altă viață și în strigoi, de care se tem grozav ca și poporul de jos la noi.

Cafrii cred într-un Dumnezeu rău făcător și pentru a se apăra de el au o multime de superstiții și amulete. Parte din ei, Bastuoșii, au legendele lor, cosmogonia și mitologia lor rudimentară. Ei mai cred în o ființă puternică care ucide prin trăsnet, acest Dumnezeu se numește Morena, cea ce în limba lor înseamnă: *ființa inteligentă care locuiește sus*. Mai au apoi Molinoșii, care nu sunt alt-ceva de cât Larii sau Penații, deii casei la Români.

Și pentru a scorbora ultima treaptă a rasei omenesci să ne oprim puțin la Australieni.

Australienii cred în principiul binelui, care poartă diferite numiri după localități ca: Coyan, Motogon, Pupperimbu. Acesta e sau un spirit sau un uriaș. Coyan găsesce copiii perduți. Motogon este creatorul, i-a fost de ajuns să dică: „pământule apară, apă ieși” ca aceste să aibă ființa și numai prin suflare a dat naștere la lot ce există. Soarele a fost creat de Pupperimbu, care era un fel de om, însă fu transportat la cer înainte de aparițiunea omenirei. Australienii mai cred și în principiul răului: Potoyan, Vandony sau Cienga (după localități) care umblă noaptea ca să prindă oameni mari și copii pe cari-i sfășie. Contra acestui spirit dușmănos: Australienii de sud se aperiă cu foc. Geniul rău e supravegheat de Coyan; iar luna, care la dînsii trece de o deitate rău-făcătoare, este ținută din scurt de sora. Sorele îndreaptă tot răul ce face luna. Pe lângă acești Dumnezei, Australienii de sud mai au diferite genii și monstri fabuloși.

Australienii cred în metempsycoză, însă sufletul înainte de a se adăposti într-un nou corp, umblă rătăcind cât-va timp prin păduri și nu arare ori ei dic că au auzit sau au văzut un asemenea suflet.

Vedem deci și la Australienii credința în ființe superioare, cărora ei se supun și caută totodată ca prin diferite mijloace să și le facă bine-voitoare. *Frica și necunoscutul*, iată gena religiiilor. La aceste trebuie să adău-

găm și instinctul de existența *unui* ce suprem, puternic, creator, în mâna căruia stă totul. Guyau dice: „Omul devine religios numai atunci când societatea în care trăește suprapune o altă societate mai puternică și mai înaltă, o societate universală sau așa dicând cosmică”.

A de Quatrefages, marele antropolog francez, membru al Academiei de Științi și profesor de Antropologie, relativ la discuțiile pornite în lumea științifică în chestiunea religiei popoarelor selbatice, între altele dice: „Naturalistul, care face istoria omului ca și antropologul, nu trebuie să tăgăduască existența unui fenomen, pentru motivul că acel fenomen se petrece într'un alt loc. și în alte condiții de cât cele obișnuite. Ori cât de simplă, incomplectă, naivă și copilărească ar fi, ori cât de absurdă ar părea, o credință nu-și pierde caracterul ei de îndată ce stă în legătură cu ceea ce e comun și esențial cu religiile înaintate. Deci ori care ar fi la omeni primitivi dogmele și doctrinele, se găsește o formulă generală, care le cuprinde pe toate celealte: credința în ființi superioare omului, putând influența în bine sau în rău asupra sorței lui și credința că existența omului nu se mărginește numai în viața actuală ci îi mai rămâne un viitor dincolo de mormânt. Ori ce popor, ori ce om, care crede în aceste două, este religios. Adecă are o religie și experiența zilnică ne dovedește din ce în ce mai mult universalitatea acestui caracter.“(*)

Din cele duse reiese clar că începând de la cel mai umil trib de salbatici și ajungând până la cea mai înaltă treptă a civilizației, Religia există și există bine afirmată și cu desăvârșire dovedită. Mai mult încă: în principiu ea e uniformă, căci Dumnedeirea și nemurirea sufletului am găsit-o pretutindeni, independent de forme și proceduri. Și când constatăm aceste, fatal e să ne întrebăm: prin ce proces psihic s'a născut această credință uniformă la indiviți atât de diferiți și depărtați unii de alții? Să fie oare ereditate, imitație sau o necesitate psihică și în consecință spontaneitate? Imitația în această chestiune cade

(*) L'Espèce humaine. — A-de Quatrefages.

de la sine; căci am văzut că de și sub diferite forme și marcate ici colea cu diferite nuanțe, totuși religiile se resumă în una și aceeași esență: când vezi pe Hotentot credând în un Dumnezeu creator și în o noă viață, când vezi că Motogon, creatorul Australienilor scote din haos pământ și apă numai prin cuvânt și cu suflarea-i dă viață la toate, nu poți admite că aceste s'au imitat. Imitația naște din atingere și aci nu e cazul. De plagiat nimeni nu-ți poate inculpa, acesta nefiind un produs barbar ci eminamente civilizat.

Ereditatea, asemenea nu poate avea loc când vorbim de Genesa religiilor barbare; rămâne deci necesitatea psihică care tocmai se confirmă prin faptul că religia este în fond una și aceeași pretutindeni.

Religia deci a răsărit spontan în conștiința omului, care a presimțit existența a ceva superior și necunoscut lui, ceva supra uman, care-și poate ajuta, îi poate face bine, după cum îl poate și pedepsi sau îi poate face rău. De aci și amestecul de Dumnezeu bun și rău și mai târziu—la ivirea cultului—de fermecător și piroc. În copilăria minții lor, oamenii primitivi și-au închipuit că și răul li se întâmplă tot prin voința unei ființe supraumane, care în consecință trebuie îmblândită și ademenită prin diferite jertfe. Rămășiți din credințe de asemenea natură găsim încă multe la poporul nostru de jos.

Cum vedem, dar, Religia a fost o necesitate a sufletului omenesc, care a dat naștere mai întâiu unei sentiment de frică și în consecință de supunere, apoi urmă încrederea, nădejdea, iubirea și adorarea.

Schleiermacher pune ca basă tuturor emoțiilor religioase sentimentul de atârănare, pe care cu drept cuvânt el clădesce toate religiile. Acest sentiment predomină pe om atât timp cât el se simte slab și zace în ignoranță.

Primul sentiment religios nu consistă numai în obiectivarea emoțiilor puternice și vagi: teroare dorință etc. exteriorisate în reprezentațiuni; omul vevifică totul: vântul, pădurea marea, care în ochii lui devin atâtea voinți pu-

ternice, deci atâția Dumnezei, cari toți trebuiesc împacați și serviți pentru a și-i face bine voitorii, iată cum nasc ceremoniile religioase.

Prin înmulțirea și complicarea riturilor și deci a ceremoniilor ce produce în om un fel de emancipare și sentimente noue de un ordin mai înalt născând în el, îl legă cu legături, așa dicând, mai sufletesci și din ce mai înțelese și prin urmare mai tari, de Dumnezeire Dorința, iubirea, încrederea admirația —care a dat naștere extosului—iau locul fricei de la început; vine apoi ura, mândria și chear violența și resbunarea. Feuerbach dă dorinții o importanță capitală în gena religiiilor. Dorința de a avea, de a reuși de a se resbuna etc. face de opotrivă pe salbatic ca și pe civilizat să împlore ființa su premă, care-i pôte veni în ajutor. Pe când selbatecul aduce jertfe Fetisului ca să-și pôtă repune vrajmașul, civilizatul face Te-Deum, cerând lui D-deu victorie în resboiu. Numai imobilarea sentimentelor prin cultură, aduce că tămâe divinității dragostea și adorarea Brinton definesce sentimentul religios: „O stare afectivă care aduce cu sine pietatea și provôcă admirația“

Dorința și tendința omului de a-și face propice divinitatea și mijlocele ce el a întrebuintat pentru acest scop a dat naștere *Cultului*. Cultul, la început era simplu și fie-care individ îl săvârșia pentru el; mai târziu însă complicându-se din ce în ce, Omul născocind mijloce noi de însinuare față de divinitate—anumite persoane au intervenit în efectuarea lui și ast-fel s'a început serviciul anumit al cultului cu regule mai mult sau mai puțin diferite de la popor la popor sau chear de la trib la trib, dându-se ast-fel naștere *Sacerdotului*

Cele dintăiu elemente ale Cultului au fost rugăciunea și sacrificiul, care de sigur la început, nu necesitau Sacerdotiul. Cain și Abel fac ei însuși sacrificiul, asemenea și Abraham Cu cât însă Religia se retualisază, se ivesce și se accentuează din ce în ce Sacerdotiul și cu cât Religia e mai rituală, cu atâta rolul Preotului e mai impor-

tant. Sacerdotiul este deci o necesitate a ritului. El a adus după sine Biserica: Iudaismul sinagogal Budismul. Islamismul și în fine Creștinismul, cari dau valora ei Bisericei: edificarea mutuală și adorarea colectivă

Iată în scurt evoluția Religiei. De la început și până azi, Religia a servit și servește a apropia pe cât se poate mai mult și mai sensibil pe om de Dumnezeu, ori cum și ori ce fel l-ar înțelege mîntea pămîntesă.

Și acum o întrebare: Să fie ore *in fond* vie o deosebire între Dumnezeii diferitelor neamuri sau mai bine dis în credința lor? De sigur că *nu* și dacă vre o deosebire există, apoi ea e numai de formă și nume și tocmai aici stă puterea cea mare a Religiei, *în universalitatea ei*. Dacă am lua un Hotentot, un Cafru sau un Australian și l-am trece—admitînd lucrul ca cu puțință—prin toate fazele evoluțiunii prin care de secol și secol a trecut Religia cultă, n'ar ajunge și el la credința adevărată și sincera că toate puterile—vivificate de el în diferiți Dumnezeii și spirite—se resumă în una și aceeași putere, ființa su premă, care a dis lumină să fie și a fost, care a suflat și a dat viață.

Acei deci, cari cu ură și înverșunare se aruncă asupra celor altor culturi, comit o greșală de neiertat. O singură putere supremă s'a ivit în conștiința a tot ce e om, una singură, una și aceeași, alt fel ni-i că putea fi și dacă totă suflarea omenescă crede în existența ei—fie ea atributul uneia sau mai multor niinți—după cum sunt în stare a o înțelege, principiul e același și nestrămutat. O dovadă e progresul misionarilor între salbateci și cu deosebire al acelor cari știu să procedă în mod inteligent.

Ura și dușmănia împiedică, acum ca și în trecut, adevărata lumina. Unul e Dumnezeu pentru ori ce suflare, acel care a făcut totul, acel care inspiră încrederea, dragostea și îndemnă la bine și adevăr; numele și forma nu schimbă esența. Acesta ar trebui s'o aibă în vedere cu deosebire Preotul și Dascalul,

Preotul, care prin hulă și anatema caută să subjege

și să convertescă, este un apostol de rea credință; iar dascalul, care de pe catedră aruncă desprețul asupra unei religii streine, este un moralist primejdios. Numai prin dragoste și blândețe Mântuitorul lumii a luptat, și cuvînt de hulă, ură și resbunare, din gura lui nici pe cruce n'a ieșit. El ni-a aratat calea și mijlocele: iubiți, credeți și răbdați. Ura și dușmănia nu sunt prinose de adus pe altarul credinței și mai cu samă al celei creștine.

Nu strivind pe altul sub despreț și batjocură și căutând a-i dovedi că Dumnezeuul lui nu e ca al nostru pentru că poartă alt nume, sau că Religia lui e o infamie pentru că are cutare sau cutare forme, vom înalta Religia noastră; să arătăm frumuseța, măreția, isvorul nesecat de dragoste și îndurare al aceluia înaintea căruia cu toții plecăm frunțile și mai presus de toate să fim noi înși-ne. Preoți și Dascali, plini de aceste sentimente, să fim cu drept cuvînt apostoli ai luminii, credinței și adevărului.

Subiectul de față nu-l pot termina nu pot face nodul, cum diceam la început, fără a arunca o scurtă ochire asupra foloșelor ce a adus Religia.

Nu mai amintesc progresele ce dilnic a realizat creștianismul în evoluția popoarelor Europei, progres, care a lasat urme adânci în stat și societate. Mă mărginesc numai să vă atrag atenția asupra faptului că întru cât Biserica a fost liniștită, Istoria a avut de înregistrat fapte mărețe, pe când sdruncinul și neliniștea Bisericii, a fost tot-deauna semnalul nenorocirii popoarelor. Persecuția creștinilor este cel mai vădit semn de destrabalară a Impărației Romane Sienkieviev în «*Quo vadis*» ne dă un tablou îngrozitor de starea imperiului în timp ce prima persecuție se năpustese asupra creștinilor, înveniiți de arderea Romei, adusă jertfă nebuniei și desfrânării lui Neron.

Luptele între biserică și progresul pe loc, liniștea între ele a fost liniștea și propășirea noroșelor.

Am să cere să merg mai departe: să mă scobor în societate și chear la viața de toate zilele. Ce ar face omul fără credință? suicidul, nebunia și crima ar lua proporții

ingrozitoare. Legea și Morala nu sunt îndeajunse mijloace de înfrânare pentru orî ce individ și apoi Legea și Morala nu-și au ele însuși isvorul și basa în Religie?

În nevoile vieții, în necazuri, suferinți, în desperare mai eusamă, care e ultimul refugiu al omului, care e sprijinul lui cel mai puternic? *Rugăciunea*. Nu odată ori de două ori am citit, am vădut ba pôte cher am experimentat prin noi-înșine, că după o rugăciune inima e mai tare, sufletul mai liniștit și nădejdea renaște.

Și să nu mi se dică—căci se cam abuzază cu acest dis—că pentru omul cult Religia își perde valoarea de orecce el este acoperit cu pavaza culturii și superiorității lui intelectuale. Acesta ar însemna a face din cultură otrava inimii, tîmpirea sentimentelor. Dacă omul cult manifestă pôte mai puțin de cât acel incult sau cu o cultură relativ mediocră, acesta nu însumă că puțin simte, puțin crede. Din potrivă, omul cult, care vede, simte, înțelege mai mult și mai adânc, preamărește mai cu ardere pe Dumnezeu în lucruri de acele a căroră măreție scăpă ochiului omului mediocru.

Câți fiori de entusiasm nu deștepta frumosul și sublimul în artă? și cum numiții acel sentiment care te deslipesce parcă de lumea din care faci parte și te duce într'o altă lume, în care nu orî cui i-î dat a se ridica? Apoi sentimentul adevărului, dreptății, moralei, ce sunt ele? Ce e idealul, speranța, lupta pentru triumful binelui? Nu sunt orecce atâtea încordări sufletești pornite dintru'n sentiment foarte înalt și aprins de o scânteie divină, tindend la realizarea unui ideal de perfecțiune, care-și are de isvor Dumneșeirea.

A Réville a definit Religia: „*Determinarea vieții umane prin sentimentul unei legături ce unesc spiritul uman cu spiritul misterios a cărui dominațiunii o recunșcem și cu care ne simim a ne uni*».

Goblet d'Aviella dicce: „*Religia e chipul prin care omul se pune în raport cu puterile supraumane și misterioșe de care el crede că atârna*».

Acestei din urmă definiții i se dă oarecum preferența, de și ea nu vorbește de Religie de cât ca de un mijloc de punere în raport cu Dumnezeu. Dar Religia trebuie vedută mai în larg, ea trebuie privită și ca stare afectivă, ca cauză și efect în același timp, căci tocmai aci stă importanța ei, de aci decurge foloșele ce ea a revărsat asupra omenirii.

Religia s'ar putea dice, este complexul stărilor emoționale și afective, trezite în om prin cunoștința existenței în el și în juru-i a unor puteri superioare, cu care poate intra în relațiuni de reprezentațiuni, produse de aceste sentimente, care-i procură obiecte definite și acte rituale. La care omul e îndemnat prin acțiunea acestor emoțiuni combinată cu credința sa

Religia a fost și este un puternic stimulent al civilizației.

Ea este susținătoarea legilor și baza Moralii.

Pentru individ Religia e mângâierea și speranța.

Pentru Savant, Religia e idealul binelui și al adevărului

Pentru Artist, e un nesecat izvor de inspirație; iar pentru omenire în genere, Religia creștină a fost, este și va rămânea veșnic cel mai mare indemn de înfrățire prin blândețe, milă, ajutor și iubire.

Zulnia C. Isăcescu
născută Belcik

Revisoratul școlar al Județului Nâmțu

DIN MEMORIUL

Asupra conferințelor generale ale membrilor corpului didactic primar-urban și rural din județul Nâmțu ținute în Aprilie anul 1901.

I.

Ocupațiunile cu privire la rolul învățătorilor în școală.

Țiua I. 5 Aprilie 1901

I. La ora 8 dimineața, toți membrii corpului didactic primar, cari erau adunați la sus și la școală, împreună cu subscrișul au plecat în corpore la biserica catedrală și au asistat la oficierea Te-Deumului de către S. S. Protoereul județului în unire cu tot clerul local și acompaniat de corul vocal al catedralei. Apoi în aceeași ordine, pe la ora 9¹/₂ a. m. s'au reîntors la școală.

Aci, subscrișul—in secțiuni unite—ține cuvântarea de deschidere, arătând în general scopul conferințelor, importanța și foloșele învățămîntului *Religiei*, și cum va prinde rădăcinii în inima copiilor; va da roade numai atunci, când în învățător ei vor vede exemple vii ale sfaturilor sale etc. Asemenea a *musicii* și a *gimnasticii*.

Având în vedere ținta către care tinde Onor. Minister al școlilor—față cu nevoile prin care trece Țara—am spus că în aceste conferințe nu ne vom ocupa numai de revederea cunoștințelor din Religie, musică și gimnastică, ci și de pedicile ce se opun progresului școlilor; cauzele cari au contribuit la starea rea a țeranului—criza economică a—țerii și mijlocele de îmbunătățire ca: practicarea

lucrului manual și agricol la toate școlile, sfaturi dându-se învățătorul de model sub toate raporturile; înființări de societăți economice, prăvălii, societăți cooperative comerciale, agricole, școli profesionale comunale; scoțând conelușiunea, că „De la corpul didactic așteptă țera lupta și pe aceste căi;“ căci el îndeplinește toate condițiunile ce se cer pentru îndeplinirea acestor sarcini de onoare; prin care ar propăși țeranul, prin urmare școla și Țera.

S'au ales comisii pentru a se consfătuși și a propune mijlocele prin cari: 1) Învățătorul pôte deveni iubit de sătenți, 2). de autoritățile administrative locale; 3). Pentru înființarea de case de economii și unde anume; 4). de școli profesionale comunale; având ca indemn lucru manual din școlă și încheind, s'au declarat conerintele deschise.

Apoi se dă cuvintul Dōmnei *Zulnia C. Isecescu* institutōre, care prin o magistrală cuvintare scōte definiția religiunei, arată evoluția ei, diferitele culturi și ajunge la conclusia, că nu există popor, care să nu aibă credință în vr'o divinitate, pe care o alōra. dovedind importanța religiunei.

II. De la orele 3---6 p. m. conform dorințit conferinții secțiunile au fost tot unite și au cuvintul: 1). D-ra *Olimpia V. Teodoru* institutōre Expune cu multă inimă, sentimentul religios, mijlocele dezvoltării, înrădăcinării și foloselor lui 2) Dl. *Calistrat Scutărescu* învățator, vorbesce destul de simțit despre istoricu', importanța și metodică religiiei. 3) Dl. *C. R. Teofănescu Gribincea* învățator. explică necesitatea religiiei și pe basa observatiunilor culesse din practică, arată mijlocele-metodică prin care învățămintul ei pōta aduce folose mari

S'au comunicat subiectele lecțiunilor practice, care au avut a se ține aceleași în ambele secțiuni în fie-ce zi după amedă câte 3, iar dimineața la 11 și 12 Aprilie câte 2 și s'a format lista acolor, cari s'au inseris pentru a ține lecțiuni de model în fie-ae secție; apoi s'au separat secțiunile și la ora 6 p. m. se ridică ședința.

In zilele a II-a 6, a III-a 7, a IV a 8 Aprilie

Având în vedere, că toți învățătorii de cătun și suplinitorii erau prezenți și nu știu bine nici materiile de predat; mulți din titularii de mulți ani în serviciu și fără pregătire specială, nu cunosc pedagogia, nu pricep metodică și multele trepte formale a căror nume și număr varază după autor, de aceea:

I) In fie-ce dimineta a avut loc metodică, odată cu revederea cunoștințelor din religie: invitând pe fie-care să spună subiectul dat, așa cum l'ar preda în fața elevilor; De ex. I. Pregătim copii prin-câte-va vorbe . . . așa . . . II. Predăm . . . (istorisia sau întreba și răspundea) etc. Provocăm discuțiunii colegiale și se alegău normele de predare din cele propuse de o comisiune anume constituită de subscrisul.

II). De la 3—6 p. m. în fie-ce di. s'au ținut câte 3 lecțiuni practice din subiectele tratate dimineta și după normele propuse atunci.

A urmat critica amicală și pedagogică nedând voce să devieze în discuțiunii nefolositoare. Țineam la fie-ce lecțiune să se revadă normele după care s'au urmat. Și în ziua ultimă a religiei, la 8 Aprilie—după ce s'au ținut lecțiunile practice de după amedă—în urma a lungi și seriose debateri și propuneri, pe baza celor puse și observate în practică s'a stabilit—în locul treptelor formale—următoarele îndrumări urmărite de subscrisul chiar din ziua întâia a conferințelor, pentru a se ajunge la ele, cu cu scop de a se putea conduce în predarea religiei, ori care învățător, începând cu cel de cătun, anume:

Indrumări (explicative a treptelor formale).

Planul tip.

I. Pregătim școlarii prin întrebări potrivite pentru a ajunge ia subiectul de dat, pe care-l scriem pe tablă¹⁾.

1). Pregătirea.

II. Predăm lecția nouă și se repetă de către școlari cele învățate atunci²⁾.

III. RESUMAM

3. Comparăm (asemănăm, asociem) lecția nouă cu una din lecțiile trecute, cu care se potrivește mai bine.³⁾

4). Din comparația făcută, se scote învățătura, ori regula, legea sau definiția.⁴⁾

5). Dăm sfaturi, cetim, facem exerciții și cerem exemple de la copii.⁵⁾

Notă. Pentru fie care grup asemănător, de subiecte din religie: 1). Rugăciunile și cântecele de stea 2). Istoriorele morale, biografiile, narațiunile, tainele, Tatăl nostru și Decalogul. 3). Fericirile și Simbolul credinței și 4). Subiectele evanghelice, sau format schițe de plan, câte una de fie care grup, după îndrumările acestui plan tip.

Sfaturi. a). Ordinea clasei și știința propunătorului, inprima linie face succesul lecțiunii. b) *Privirea va fi concentrată și adâncă. Tonul clar și evlavios.*

c). *Mimica.* Gesturile (mișcările din mâni) să se în-lăture pe cât posibil

d). *Posiția.* În timpul lecțiunei, nu e bine ca propunătorul să se plimbe prin clas. să șadă jos; dar nici să stea ca o statuă.

e) Elevii să vadă în propunător, model de exemple bune, ale sfaturilor sale. Atunci învenimintul religiei va prinde rădăcini adinci în inima copiilor și-i va conduce ca să ajungă huni creștini și nobili cetățeni.

f). *Pregătirea* va fi scurtă Când se face *ascultarea* unui subiect în ore-care legătură cu cel de predat, atunci trecem de a dreptul la predare.

g) „Să nu se facă abuzuri de întrebări.“ ei să se lese timp elevilor, să judece, ca să potă raspunde, cu cu-vintele lor.

h). „Tablourile religioase.“ la o lecție nouă, se arată când o resumăm, iar la repetiție se arată de la început.

i). *Trincipii:* de la ușor la greu. j). „Invețămintul intuitiv“ direct și indirect prin comparațiuni și deduceri.

2). Predarea. 3). Asociarea. 4). Sistematizarea-generalisarea și 5). Aplicarea.

k). „Metodul“ și analitic și sintetic. l). „Forma“ când narativă, când catihetică-euristică.

m). „Când predarea se face cetind : 1) Citește învățatorul de model totă bucată; 2). Elevii parte cu parte și prin întrebări se explică totul. n). Când se dă lecțiunea narativ și se găsească cuvinte ce se pot înlocui, se înlocuiesc la istorisire și se explică la cetirea în text; iar când nu se pot, se explică la pregătire.

Notă a). „Aceste îndrumări“ după mersul natural al orii căreia lecțiunii nu formeză de cât planul tip. După ele se poate conduce orii cine fără pregătire specială la predarea lecțiunilor orii căruia obiect. b). Mijlocele arătate ca slaturii se vor conforma după obiect și subiect.

In zilele a V-a, 9 a, VI-a 10 Aprilie.

I. Dimineața— a) Metodica cântului și tratarea rugăciunilor. b) Cântece patriotice, eroice și religioase.

II. După amăza,—lecții practice de cânt. S'a procedat după normele notate la religie, scoțind următoarele îndrumări pentru predarea cântului.

I. „Pregătim pe copii, și ascultăm poezia învățată. Exerciții de intonație

II). Predăm cântecul, cântând dascalul bucată în întregime, apoi luăm parte cu parte s'o esecutăm pe fie-care, cu copii pe grupe și de întreaga clasă până la învățare; în urmă întregul cântec.

III. Resumăm cuprinsul pentru a vedea felul cântecului (patriotic religios. etc.); cântând bucată întregă, potrivit tonul după conținut, făcând și nuanțarea.

b). Învățătura.

Notă. La cântarea fie-cărei părți dascalul o cântă legând-o de părțile predate, iar cu copiii numai pe ea singură

In fie-ce zi, de la ora 10—11 a m. și în zilele în care a avut loc tratarea muzicii s'au învățat a cânta: Trăească Regele, Deșteptă-te Române, La războiă. Mândra veche Românie, Dragă Tără. Vivat salutare, La al seii

Rege și Regină. Ștefan-Ștefan, Mărtea vitează, Hora junilor, de parte în o voce, restul în 3 și 4 voci, Leturghia și rugăciunile oficiale.

In zilele de a VII-a 11—, și a VIII-a 12 Aprilie.

I. De la 8—9 a m. Metodica exercițiilor gimnastice.

II. „ 9—11 „ Lectii practice de gimnastică.

S'a procedat ca și la religie și gimnastică, scoțind următoarele „îndrumări“ pentru predarea gimnasticeii :

1. „Pregătim pe copii prin câte-va exerciții“.

2. Predăm exercițiile noi, executate—în timp—întâi de dascal, apoi de copii pe grupe și în urmă de întreaga clasă.

3. „Resumăm lecțiunea pentru a afla felul și folosul mișcării, prin întrebări, repetând mișcările“.

Intre alte mișcări s'au învețat: „Clopotelul sună“ și „Ocupațiunile țerăneșci“, cari sunt frumoșe și folosite jocuri cu cântece.

Îndrumările la Religie, cânt și gimnastică, sfaturile și mijlocele arătate până aci, s'au pus în practică chiar în aceste conferinți și cu mulțumire, s'a constatat că s'au înțeles de toți și majoritatea pot urma în predare după ele

II.

Ocupațiunile cu privire la rolul învțătorilor în afare de școlă.

Sectiunile unite.

De la 2—6 p. m. în ziua de 11 Aprilie 1901.

I De cătră comisiunea instituită, s'au examinat obiectele expuse de cătră învțătorii aspiranți la sporul de 10 la sută pentru lucrul manual și s'a făcut clasificarea.

II Conferința D-lui Dr. Apostolide, medicul primar al județului Nēmțu, relativ la: rena stare a sătenuiui, situația și construcția ne igienică a caselor hrana, îmbrăcăminte. obiceiurile rele, necurățenia, arătându-le ca cause a bōlelor cari ieu naștere din aceste rele. A expus

practic, simptomele începutului și sfârșitului fie cărei boi, desvoltarea lor și mijloacele de combatere.

A găsit că între săteni, factorul cel mai important, care ar putea lucra împreună cu medicii pentru îmbunătățirea disei stări, cu care stă în legătură cu progresul școlii—nu poate fi altul de cât învățătorul.—Și a propus a se înființa comisiuni: I, câte una la reședința fie cărui medic de plasă compusă din: Medicul de plasă, câți va învățători și un preot.—II. Una la reședința județului, compusă din Medicul primar, Revisorul școlar și Protoereul, cu concursul Prefectului.

Comisiunile din județ, vor comunica înscris propunerile lor către comisiunea centrală unde vor fi discutate și măsurile ce se vor hotărâ a se lua, se vor comunica autorităților comunale, învățătorilor și preuților prin ordine circulare, broșuri imprimate ori prin „Propășirea“ revistă a societății corpului didactic din județul Neamțu, și cu acesta s'a terminat conferința D-sale.

Subscrisul a fost de părere ca: 1), fie care președinte de cerc cultural din fie ce plasă, să comunice comisiunii respective părerile colegilor din cerc a doua di după fie ce ședință. 2) Comisiunile din plăși cercetează propunerile primite, hotărăscesc cele de făcut pentru fie ce comună și le trimet comisiunii centrale până la finele fie cărei luni.

III Societatea „Propășirea“ face darea de samă anuală, despre veniturile și cheltuețele efectuate, arătând că a întreținut 4 cantine în județ și 3 în orașul Piatra.

S'au consuitat învățătorii și s'a găsit că e nevoie a se mai înființa cantine pe lângă școlile din: Nemțișor (comuna Vinătorii Neamțu), Petricani (Petricani), Dobreni (Dobreni), Căciuleșei (Căciuleșei), Răurei (Budeșcii-Ghicăi) și Costișa (Costișa)

Arată situația casei societății pe întregul an și la finele lui Martie 1901

Cantine

De la 3—6 p. m. în ziua de 12 Aprilie.

I. Subscrisul—în secțiuni unite—a reamintit toate dispozițiunile luate în cursul anului prin ordinele No. 5330, 6034, 6090 . . . și alte note explicative, comunicate prin cercurile culturale cu privire la: conducerea școlii, obligativitate, arhivă, bibliotecii, inventare, cercuri culturale, cantine școlare și alte chestiuni privitoare la bunul mers al școlii, mai dând deslușirile trebuitoare

II. S'au discutat amănunțit cele expuse de raportorii comisiunilor constituite, conform propunerilor arătate de subscrisul, în partea finală a cuvântării de deschidere și în urma desbaterilor, sau primit următoarele păreri:

1. Cum poate învățătorul să fie iubit de săteni.

a). Învățătorul să fi model de purtare în dise și fapte, în școlă și soaietate: lucrând cu multă dragoste pentru îndeplinirea misiunii sale apostolice ca: gospodar, învățator, cetățen, patriot, moral, să fie „făcător de pace“ între sătenii să mergă regulat la biserică, în fie ce serbătoare.

b). Se organizeze serbări școlare, coruri pentru cântece patriotice și cântarea liturghiei la biserică.

c). Să fie conferinți populare petru pastrarea sănătății, buna gospodărie, îmbrățișarea meșteșugurilor, comerțului agriculturii, și economiei, dezvoltarea sentimentului național și religios

d) Petru practicarea lucrului manual, îmbrăcămintea odăilor locuinței sale, portul național, etc. vîndarea la timp și cu preț a produselor lui, să îndemne pe săteni spre industria casnică.

e). Să procedeza cu multă tactică la aplicarea obligativității. Să aibă dreptul a învoi pe copii la nevoile părinților mai mult de 5 zile pe an. Să lucreze pentru înființarea de cantină școlară și ajutor copiilor saraci.

2). *Mijlocele prin care învățătorul poate fi privit bine de autoritățile comunale.*

a). Învățătorul să îndeplinească cu demnitate condițiile ce se cer pentru a fi iubit de săteni.

b). Să nu se amesteece de loc în afacerile ce privesc pe funcționarii comunali și să nu-i critice în fața sătenilor.

c). Tote sumele necesare pentru diferitele servicii ale școlii să se prevadă în bugetul comunelor de către autoritatea județeană în unire cu Revisorul școlar, după cerințele fie-cărei școli. Prefectura să impună achitarea sumelor la timp și pentru destinația lor.

d). Ceririle pentru nevoile școlii să fie în termeni cuviincioși și bine întemeiate. În stăruință să aibă manieră și răbdare.

e). Cu ocaziunea inspecțiilor comunale de către Prefect Medic primar și subprefect, să fie invitați învățătorii și prețuți a se prezenta lor și în fața funcționarilor comunali și a câtorva săteni fruntași să fie consultați asupra nevoilor școlii, și a sătenilor și să li se ceară părerile asupra măsurilor de îndreptare.

3). *Societăți de credit și ajutor mutual.*

a). De o cam dată s'a hotărât ca fie care cerc cultural să lucreze pentru înființarea a câte o societate economică cu rate lunare de la 0.50 lei în sus, iar ca depuneri ori-ce sumă ie una din comunele cercului. Urmand pe această cale, sperăm că nu ve trece multă vreme și se vor înființa 11 societăți economice în acest județ.

Învățătorii, fiind inițiatorii, vor pregăti poporul pentru a primi bine aceste instituțiuni, atât la bine făcătoare lor. Învățătorii din Căt comuna Vânători-D-va -Roșie, au înființat o asemenea societate și merge destul de bine. Ei au dat explicațiunile necesare.

4). *Școli profesionale comunale.*

a). Practicarea lucrului manual și agricol să fie o-

bligatorie în fie care școală primară precum și apicultura și sericicultura, unde se vor putea. Ca se prepare și se îndemne pe elevi către meserii. „Fetele din clasa ultimă vor fi obligate a lua parte cu rândul la cantină. Maistrelle și învățătoarele să fie absolut indatorate a dirija menajul acestor Ospătării școlare, dând învățături practice pentru prepararea bucatelor și ordinea blidelor“.

Să se țină compt de costul materialului și de profitul realizat, prin vinzare la un deposit de expoziție a obiectelor lucrate în micile ateliere școlare, și din profit să se cumpere instrumentele și materialul necesar, să se dea *premi* elevilor ce se vor distinge, iar învățătorilor, cari vor lucra pe întrecere, pe lângă sporul de 10 la sută să li se acorde câte un semn de distincțiune.

b). Ca continuare a lucrului manual și fiind că acest județ este muntos s'a emis părerea, că ar fi folositor dacă s'ar putea înființa de o cam dată o școală de meserii de model și cu timpul 9 școli profesionale comunale comunale: 4 în regiunea muntoasă, la Buhalnița, Taslău, Bodeșcii precistei și Vânătorii-Nemțu, pentru dogărie, timpărie, rotărie, strungărie, ciubotărie, ferărie, cojocărie, sumănărie, țesătorie și conservarea fructelor; 4 în regiunea câmpenă la Buluș, Bozieni, Păstrăveni, și Girov, pentru frânghierie, tinichigie, ferărie, cărătășie, cojocărie, ciubotărie, eroitorie hărbătescă și țesătorie și 1 la Băltătescii pentru lăptărie sistematică și menaj.

Se va putea înființa și o școală de agricultură, dacă se va găsi vr'o persoană generoasă, care să doneze un fond suficient și pentru acest scop,

1). Pentru înființarea, susținerea și conducerea școlilor profesionale, se va înființa o singură societate în județ. 2). Ea ar putea fi pusă sub patronajul unui comitet. Prefect, Comandantul Regimentului, Revisor școlar, Adm. financiar. Protoereu, și Medicul primar. 3). Fie care școală va avea un comitet de acțiune, compus din: un învățător, un preot, medicul de plasă, percepătorul și primarul, a cărui socoteli și lucrări vor fi controlate și aprobate

de comitetul de onoare direct și prin delegații săi oficiali.

4). Aceste școli vor fi frecventate de absolvenții cursului primar.

5). Până ce vom avea maiștri speciali, școlile ar putea fi conduse de învățătorii cari au cunoștinți mai întinse asupra vre unei meserii, ajutați de unii soldați meseriași și alți meseriași din localitate.

Fond de întreținere.

Pentru formarea fondurilor necesare acestor școli profesionale, ne fiind suficientă inițiativa privată la început, s'a propus ca :

1). Pe lângă ajutorul de la particulari și veniturile din vîndarea obiectelor confecționate, să se dea societății 2 la sută din veniturile tuturor comunelor rurale și urbane și din veniturile județului.

2). Cu o parte din aceste fonduri s'ar putea preîntîmpina cheltuielile de instalare, iar restul s'ar depune la casa de consemnație pentru fond de rezervă.

3). Din acest fond, care se va mări pe fie care an, se vor plăti: Maiștrii, locul de cultivat, locul de întreținerea lor, cheltuielile internatului elevilor săraci, și de departe și premii ce trebuie a se da absolvenților pentru a avea cu ce începe meseria sa și a urma mai departe cursurile etc .

Cu acesta s'a terminat și partea a II-a a conferințelor relativ la acțiunile învățătorului în afară de școlă

Revisor școlar. G. Nicolau.

*Din lecțiunile de m. del.—ținute în Aprilie 1901—in confe-
rințele generale ale membrilor corpului didactic din jud. Neamțu*

LECȚIE DE RELIGIE

„Porunca a 5-a din Decalog”

I. Pregătim școlarii prin întrebări potrivite, pentru a
ajunge la subiectul de dat, pe care-l scriem pe tablă:
Sculați! Sedeți! Am să vă spun o poveste. Ce am să vă
spun? Voi ce aveți să faceți?

II. Predam lecția notă. pe care copiii o repetă: Era
un băet foarte frumos și deștept și cărturar vestit. Vine
vremea de se îmbolnăvesce. De trei ori se arată la doc-
tor; doctoriile însă, nu-i folosesc. Ne mai putându-se scu-
la din pat, doctorul l-a îngrijit a-casă, cum a știut mai
bine și era cel mai meșter dintre toți doctorii; băetului
însă, îi era mai rău, nici pe sine nu se putea suferi. Se
duce la spital, unde stă mai bine de-un an. Acolo, în-
grijirea a fost cu mult mai bună de-cât a-casă; dar acum
băetul era și mai greu bolnav. Tată-seu dice: „Am să-l
aduc a-casă. Incaltea, să nu moră prin străini.” Tot satul
s'a îngrozit, când l-a vedut. Rămăsese numai pielea în-
șirată pe oșe și ea par'că era friptă. Nu putea sta culcat,
nu putea dormi, nu putea să mânânce și nici să bea la-
crimă n'avea, și totă ziua și totă noaptea, et'asa purta ca-
pul! și țipa, de țî se rupea inima de milă. Părinții într'o
scârbă-o ducău.Cine spune cât am spus? Să mai spue
unul! Încă unul!

Intr'o di, când tată-seu și mă'sa nu erau a-casă, el
aude pe bătrânul cu casa de lângă dinșii dicend: „Băe-
tului istuia, de aceea nu-i trece: ș'a necinstit părinții. Ce
creți? *Îi veți din viața lor.* Față de boeri, îi era rușine

cu dinșii, dicea că nici nu'i scie! Cunosc eū pîn'acum opt ȃmeni ca dînsul. Toți aū murit degrabă și, cāt aū trāit, nu li-a fost bine.“ Băetul își aduce a-minte că în adevēr nu dāduse einstea cuvenită părintilor. Cum îi vede întrānd în casă, dice: „Mamă și tată! Ertati-mē! Mult v'am su-părat! mult v'am necinstit!“ și 'ncepu să plîngă; lacri-mile îl înneacă; s'aū vārsat din el tȃte durerile. A slābit și mai tare și s'a muet și l-a cuprins somn adānc; s'a lāsāt fāră voe cu capul pe perinā, a adormit și se părev cā nici nu suflă. Maică-sa îl asaulta cu urechea, gāndea cā i mort. A adormit multe cāsuri. Cānd s'a trezit, a spus cā i-i fȃme Mama sa i-a dat ce-a avut mai bun. N'a māncat mult, dar māncarea s'a prins de el. Chiar de a-dȃua dī n'a mai stat în pat: pe 'nctul s'a fācut deplin sānātos, ș'a einstit părintii cu dragoste nespūsă, a trāit fȃrte mult și bine l-a fost

Cine spune? Sā mai spue unul! Incā unul! Ahul mai departe! Cine spune tȃtā bucată? S'o mai spue unul.

III. „Comparām (asemēnām, asociem) nȃua lecție cu lec-tiī trecute, cu cari se potrivesc mai bine.“ (In casul de fātā spusele bātrānului vecin și împlinirea spuselor lui, sunt destul de tari probe cā-i lege porunca a 5-a: pātā-nia celor 8 oameni, cari aū cāleat acēsta poruncă, la fel cu pātānia bāetului din istoriȃra de fātā; ea e prȃspētă și întinată bine în inima și memoria copiilor. „In mod na-tural scȃți de la dînșii rēspunsul, pentru care s'a fācut lecția)“.

IV. „Din comparația fācută, scȃtem regula ori invē-tătura, legea s'aū definiția: Din ce causă se mbolnāvise copilul? Dacă e nevge: Din ce causă cei 8, despre cari vorbia bātrānul, nu li-a fost bine ș'aū trāit puțin?) Celui ce'si einstescē părintii cum îi este? Un asemenea om cāt trāescē pe pāmînt? Pentru ce trebuie să einstim pe pă-rinții? Ce invēțām din acēstă istoriȃră? Ce aveți de ținut minte?. (Aci se spue porunca a 5-a textual și se cantă a o memora in-tocmal.)

V. „Dăin sfaturii, facem exerciții și cerem exemple (de la copii). Cine vrea să i fie bine și să trăiască ani mulți pe pământ, ce lege trebuie să păzască? Sculați! Rugăciunea!

8 Aprilie, 1901. Piatra N.

V. Butnariu.

IMPRESII DINTR'O ESCURSIUNE

Suntem în cea din urmă zi de conferinți, conferințele generale ale corpului didactic primar. Și ca să ne mai recreăm spiritul după munca acestor zile, conferințarii propun o excursiune la fabrica de hârtie din apropierea orașului. — Zis și primit.

Plecăm păleuri, păleuri, pe jos. Fabrica e aproape și apoi, e atât de frumoasă acum natura

Și nu știi cum, dar cerul primăverii tot-dea-una ne lasă în suflet un dor, o adâncă nostalgie de singurătate de odihnă, de uitare de sine în liniștea și măreția naturei.

Diminețile mai cu seamă, în diminețile de primăvară și de vară, când omul doarme încă, iar pământul se deșteaptă, e nespus de fermecător să te găsești singur într'un colț tănuit al firii, între verdeața erbil și-a copacilor, sub cerul limpede și albastru. Atunci mai mult ca orî când, mintea îți sboră în părți necunoscute, iar sufletul ți se rătăcește în visări nebune, în țara fantaziei.

E Aprilie . . . Luna când renasci cu mugurul și întineresci cu florea pomilor.

După câte-va zile de plouă neîntreruptă, apare iarăși soarele, norii prind a se rări, alungați de vînt și urmărindu-i cum se răsipesc, pare că simți cum ți se rădăcă încet, încet și negura ce-ți apăsă sufletul

S'a dus plouă, s'a dus norii, ne-a revenit soarele și natura mai frumoasă acum. Aerul e răcorit de umedela plouă, e parfumat cu mirosul ei.

Și prin crengile pomilor ninse cu flori, sbor și cîrîpesc o lume întregă de paseri, albine și insecte.

În juru-ne câmpii verzi—rairi de erva—cum dice țeranul, văi adâncite în umbră și mai departe—inălțimi neturburate.

E ceva mai placut, mai mîngăitor de cît pacea și liniștea ce ți-o dă natura?!

Prietenă și mamă fie-căruia, pe toți ea îi prîmesece, îi îmbrățișează cu dragoste, alinându-le păsurile și nevoile.

Vieta în deobșce, e un întuneric ce se luminează numai a rare ori prin câte o clipă de lumină. Aceste momente rari concentrează totul: și ceea ce traiul ne făgăduesce și ceea ce se cere de la noi.

Și clipele ce le trăim în natură, sunt pôte puține, din cele atît de puține frumoșe ale vieții.

Duși pe ast-fel de gînduri, unii alții în neîntreprupte exclamări de admirație, ajunserăm la fabrică.

O vizitarăm cu deamănuntul, și din acea o mulțime de imagini vizuale, un lucru ne impresionă mult: Figurile blânde și supuse ale lucrătorilor, chipul palid, fața ostenită, ochii șterși și lipsiți parcă de viață. Și cînd te gîndesci că omul acela cu privirea așa de ostenită, cu puteri stôrse pe jumătate, cu viața așa de primejdută în fie-care clipă, e tatăl câtor va copii, singura lor fericire, singurul sprijin pe pămînt.

Cît de anevoe se cîștigă pînea dîlnică!. Și marea mulțimei și-o cîștigă ast-fel. În sudorea frunței și 'n istovirea desăvârșită a forțelor trupesci și sufletesci.

Și ce contrast între atmosfera atît de închisă și viciată de aci, cu figuri palide și istovite, și atmosfera de a afară, din acele împrejurimi admirabile, de unde se exhala parcă sănătate și viață în firul mic de erva. în viața câmpiei și a pădurilor ce ne înconjurați, în parfumul florilor de câmp. în seninul albastru al nemărginitului.

În apropiere deterăm peste un iaz limpede și frumos, peste care trecea un pod. părea o pată, o dungă argintie în verdele câmpului.

Apa ademenește, farmecă pe om, cu deosebire pe cei cu n temperament poetic, visător.

Aceștia petrec cėsuri întregi pe malul unei ape, ascultând frămetul copacilor, cântul păsărilor, urmărind cursul valurilor ce se duc și vin, urmărind în fie ce val al unei fugătore momentele ce trec și nu se mai întorc, urmărind încręțiturile apei, în cari se resfrânge pară înfiorările sufletului lor.

Suprafața tăcută și lucie a apei, liniștea și fundul șters al perspectivei în care ochiul zădarnic caută să pătrundă, toate dădeau acestei scene o trăsură de măreție, de sublim, în fața căroră omul se simte atât de mic, atât de nimic!

În altă parte, priveam eu nesăț cum apa unui canal punea în mișcare turbina. Coborâram câte-va scări pe pod, privind la abisul ce se deschidea sub picioarele noastre.

Aci valurile se adunau, se spărgeau, lovindu-se unele de altele, cădeau apoi grămadă în fund, scotând un vuet asurditor.

Câte jertfe n'au fost prada acestei vultori!

E cu neputință să zugrăvesci în cuvinte ceea ce simți în fața unui astfel de tablou!

„Ceea ce se ascunde în adâncuri, dice un mare poet german, n'a povestit-o nici un suflet omenesc, și ceea ce simte cine-va contemplându-le, este prea mult ca să se pōtă traduce prin cuvinte.

Priveliștea unui abis e îngrozitoare, dar mai îngrozitor e abisul în care întâmplările vieții duc pe om! Valurile care duc pe om spre dânsul sunt de aur, glasurile ce es din adâncurile lui sunt de o melodie ce încântă, amăgesce, întunecă și atrage și de multe ori omul merge cu plăcere către prăpastie și e atât de orbit de amăgirile cu cari-l farmecă, în cât de multe ori blastămă tot ce e mai sacru și mai vrednic de bine cuvintare.

Către sēră ne întorcem. Acelși priveliști minunate, aceși frumuseță în preajmă-ne, cari ne face să gândim cu neuitatul Depărăteanu:

„Mie dați-mi valea verde
 Unde perde
 Omul negrele gândiri
 Unde-ți uși de infamia
 Și sclavia
 Auritelor zidiri“.

E 'n amurg acum Sorele coboară după dcluri, cântul merlei și-al păsărilor: îngână șepta zefirului prin copacii înfloriți.

Incet, încet, mantia nopții se lasă din văzduh, cernind câmpia și văile.

Visătoare și măestrosă, plutesce luna prin insule răslele de nori. La câți-va pași de ea, luciferul serii veghează somnul nopții.

Firca totă doarme!

1901 Aprilie 12, Bacău,

Marcelina.

Societăți Economice la sate

ACT CONSTITUTIV

Anul una mie nouă sute unu luna Mai în 21 zile.

Sub-semnații din comuna Buhalnița pl Piatra Muntele județul Neamțu, adunați la 6 Mai a. c. prin inițiativa D lui învățator Gh. Cădere pentru înființarea unei societăți economice în această comună, în urma consfătuirilor am pus bazele contractului statut al societății.

Astăzi întrunindu-ne a doua oră, am procedat la discutarea și aprobarea definitivă a statutelor, sămănându-le cu toții.

Socieiatea declarându-se constituită sub numele de „Societatea de împrumut și pastrare“ „Pionul“ am ales ca președinte pe onoare a societății pe Dl. *Gh. Nicolai* institutor din Piatra—actualminte revisor școlai al județu-

lui Némțu—care muncesce fără oboseală și îndemnă pe învățători pentru dezvoltarea dorului de economie și meșteșug între românii săteni; apoi s'a delegat pe D-nii: Gh. Nicolau revisor școlar Gh. Cădere. Preotul Chiril Chirilescu, N. Baciș și V. Nestor, ca să prezinte—inaintea tribunalului Némțu—contractul statut al societății, spre a-le învesti cu autenticitatea legală și registrele necesare pentru funcționarea ei.

Membrii semnați: Gh. Cădere președinte activ. Preotul Kiril Chirilescu, și P. Roșescu vice-președinti. D-ra Adela Nicolau secretară. C. Baltă, N. Baciș, V. Nestor, V. Cădere. A. V. a Popei, N. Chele, D-na E. C. Baltă, Gh. P. Andriescu, V. Stălie, Gh. Grigoriu, V. I. Bistrițianu, Victor Cădere și alții.

Din Statutele Societăților de împrumut și păstrare înființate de către învățători în jud. Némțu.

Model de statute prelucrate de—Gh. Cădere învățător — în urma consfățuirii cu președinții cercurilor — și cu parte din învățătorii de la corul vocal al corpului didactic primar din acest județ, — în ședința cercului cultural central care a avut loc la 13 Mai a. e. în localul școlii de băieți No. 3 „C. Negri“ din Piatra, sub președinția subscrisului, care a revădit statutele înainte de a fi aprobate și însierate în revistă.

Gh. Nicolau

Revisor școlar al jud. Némțu.

STATUTELE¹⁾

Societății de împrumut și păstrare «PIONUL» din comuna rurală Buhalnița, plasa Piatra-Muntele, Jud. Némțu.

TITLUL I.

Denumirea și scopul societății

Art. 1. Se înființează în comuna Buhalnița, din plasa

1). Aceste statute se publică spre a servi D-lor învățători la înființarea societăților.

Piatra-Muntele, județul Nâmțu, o societate de împrumut și păstrare sub numele de: *Societatea rurală de împrumut și păstrare «PIONUL»*²⁾.

Art. 2. Durata acestei societăți va fi de 5 ani, cu începere de la 1 Iulie 1901 și până 1 Iulie 1906. Sediul societății va fi în comuna și cătunul Buhalnița.

Art. 3. Scopul societății este: a). Îneșteptarea în sătenii români a spiritului de economie. b). Formarea unui capital prin cotisațiunile lunare, ori depuneri și fructificarea lui prin împrumutare la membrii societății.

TITLUL II.

C a p i t a l u l

Art. 4. Capitalul societății se va compune din: cotisațiunile obligatorii, din depuneri spre păstrare și fructificare, din fondul de rezervă și donațiuni, ce s'ar face acestei societăți.

Art. 5. Cotisațiunile (ratele lunare) vor fi de la 0.50 l. în sus până la ori ce sumă, cari se vor depune la începutul fiecărei luni și se pot depune și în întregime pe un an, sau pe mai multe luni de odată. Depuneri se numesc sume mai mari de 5 lei. Ele vor fi depuse la ori ce epocă a anului și în ori ce zi a lunii, cu condițiune însă, ca 30 zile după depunere și 30 zile înainte de ridicare, nu vor beneficia de procente. Fie-care membru la depunerea sumei primesce în schimb o chitanță timbrată după valoare. Timbrul privesce pe societar. Dacă societatea va fi scutită de timbru și taxe, atunci nu se va mai pune timbru nici pe chitanțele din condica a souche. Chitanțele se vor semna de casier, sau delegatul său.

Art. 6 Fie care membru, la înscrierea sa în societate, va plăti o dată pentru tot timpul duratei societății o taxă de 1 leu—care poate fi plătită și în 2 rate—pentru acoperirea cheltuelilor necesare la imprimarea și timbrarea registrelor trebuitoare administrației societății, iar priosul va trece la fondul de rezervă.

²⁾ Se pôte da diferite nume relative la muncă, economie, d. e. Fur-nica, «Pastrarea» etc.

TITLUL III.

Fondul de rezervă.

Art. 7. Fondul de rezervă se compune din : 5 la sută din beneficiul net, din restul taxei de înscriere, din procentele de întârziere (aplicate membrilor cu rate lunare, care vor întârzia peste 15 zile de la 1-a zi a fiecărei luni și care se fixează la 10 la sută) și din supra dobânda de 2 la sută ce se va aplica celor rămași în urmă cu plata anuităților împrumutate, peste dobânda stipulată prin actul de împrumut.

Art. 8. Acest fond este proprietatea membrilor societății și va servi la acoperirea perderilor întâmplătoare din capitalul societății și la asigurarea unui beneficiu de 3 la sută societărilor, potrivit art.

TITLUL IV.

Membrii societății.

Art. 9. Fac parte ca membri în această societate, ori ce locuitor român, fără deosebire de sex sau de etate, care va îndeplini condițiunile art. 5.

Art. 10. Femeile și minorii înscriși sunt de drept membri. Femeile majore au dreptul la vot direct sau cele măritate prin soțul lor. Minorii n'au dreptul la vot, de cât prin reprezentanții lor legalî conform art. 30.

Art. 11. Membri mai pot fi ori-ce locuitori români și din alte comuni, cari se vor conforma condițiunilor din statute; având dreptul a se retrage cu întregul lor capital, când în comuna lor, se va forma o asemenea societate. Partea de beneficiu ce li s'ar cuveni la capitalul lor nu se va putea libera, de cât după încheierea socotelilor de la fine'e anului, în care se face retragerea.

Art. 12. Membrii înscriși cu rate vor fi datorî a achita ratele cel mai târziu până la 15 zile a fie-cărei luni, pentru care nu vor plăti nici o dobândă; iar de la a 1^ă

di vor plăti procente de întârziere câte 10 la sută pe an pentru formarea fondului de rezervă, prevădută la art. 7, cei cu depunerii nu vor profita de dobândă în timp de 2 luni și dacă capitalul lor ar produce ce-va în acel timp, acel produs se va trece tot la fondul de rezervă

Art. 13. Când depunătorii de rate încetează cu plata ratelor, peste 6 luni depunătorul va pierde dreptul de membru, rămânând numai ca depositar, fără drept la dividende, din ziua încetării plății, până la liquidarea societății, când își va primi capitalul depus, împreună cu profitul ce i se va cuveni până în ziua încetării ratelor.

Art. 14. Orî-ce membru garantează numai cu suma ce o va avea depusă la societate pentru orî-ce soiți de obligațiunii către societate.

Art. 15. Orî ce membru nu-și va putea retrage în întregime capitalul său mai înainte de îndeplinirea perioadelui de 5 ani, afară de depunătorii, care și vor depune sumele pentru un anumit timp și cari vor fi în drept a-și ridica capitalul orî când, cu condițiune însă că: cererea pentru ridicare să o facă cu 30 zile mai înainte. Tote sumele depuse pe timp mai scurt de 2 luni, nu vor profita de procente.

Art. 16. Incetează de a fi membru al societății:

a). Prin permutarea într'o localitate de peste 10 km. de la margina cercului acestei societăți și acesta numai în cazul când membrul asociat o va cere.

b). Prin încetarea din viață a societarului, când urmașii lui, nu vor adera cu plata ratelor mai departe și când ei vor fi înscrisi de drept membri. și

c). Prin escludere.

Art. 17. Membrii cari s'ar dovedi că lucrează fațis s'aū prin ascuns contra intereselor societății, pot fi excluși din sânul ei, după cererea în scris a 5 membri, care se va supune deliberării adunării generale și care va admite escluderea prin vot secret cu majoritatea absolută.

Art. 18. Membrul exclus n'are dreptul la fondul de

rezervă și nici nu-și poate ridica în total capitalul, până la liquidarea societății, când își va primi capitalul depus din preună cu procentele convenite până în ziua hotărârii escluderii

Art. 19. Capitalurile se pot retrage: a). Când membrul încetat din viață, moștenitorii declară că nu mai pot urma. b). Pentru constituire de foi dotale, când primitorul dotei nu voese să se înscrie ca membru trecându-și capitalul pe numele său sau al soției. c). Când asociatul este lovit de accidente care i-ar periclita existența. și d). Când membrul permutându-se se înscrie la o altă societate mai apropiată, în orice caz, capitalul nu se va putea ridica în totu până la închiderea societății anului, în care se face retragerea.

TITLUL V.

Operațiunile Societății

Art. 20. Societatea va face următoarele operațiuni:

- a). Incasază ratele lunare și le operează în partidă.
- b). Primesce capitaluri spre păstrare și fructificare cu dobândă de 5 la sută.
- c). Acordă împrumuturi membrilor, până la concurența sumei de $\frac{3}{4}$ din capitalul depus, contra unei obligațiuni semnată de împrumutător, iar pentru sume mai mari se va cere garanția a 2 membri din societate, cari nu vor putea garanta mai mult de cât cu $\frac{3}{4}$ din capitalurile ce au depuse.
- d) Imprumutătorul fără știință de carte, va prezenta obligația lui semnată prin punere de deget și atestată de către 2 membri ai societății, cu știință de carte.
- e). Termenul de împrumut va fi de: 3, 6 sau 9 luni rămânând la aprecierea consiliului de administrație, dacă admite sau nu, prelungirea. Asupra plății împrumuturilor se pot admite și 2 conturi.
- f). Dobânda cu care împrumută societatea se hotă-

resce de o cam dată de 10 la sută pe an, cu dreptul de ridicare sau reducere, după votul consiliului de administrație.

g) Sconteză chitanțe sau mandate oficiale de plată garantate sub visa autorității respective.

h). La ori ce împrumut societatea își va lua dobânda înainte. In cas când împrumutul se plătesce înainte de termen, dobânda încasată nu se restituie. Depunerilor spre păstire și fructificare nu li se plătesce procent, pe timpul prevădut la art 5 și în care timp, ori ce beneficii ar aduce se trec la fondul de rezervă.

i). La nevoie plata împrumutului se va putea încuviința și în rate egale.

TITLUL VI.

Administrația Societății

Art. 21. Societatea se conduce: a). de adunările generale. b), de consiliul de administrație și c). de comisiunea de control

Art. 22. Adunările generale sunt ordinare și extra-ordinare.

Art. 23. Adunările generale ordinare se convocă de către președintele consiliului de administrație odată pe an, cel puțin cu 15 zile înainte de ziua hotărâtă.

Convocarea se face prin avise la domiciliul membrilor, cărora li se arată și ordinea de zi. Aceste adunări se vor ține în prima Duminică a lunii lui August a fie-cărui an.

Art. 24 Adunările generale extra-ordinare pot fi convocate:

a) De către consiliul de administrație, când daraverele societății ar cere o rezolvire urgentă.

b) De o pătrime din numărul membrilor înscriși, și cari ar avea vechimea de cel puțin 6 luni între membrii societății și cotisațiunile plătite regulat.

c) De către comisiunea de control in cas când ar constata neregularități în administrația societății.

Art. 25. Adunările generale ordinare și extra-ordinare, se vor prezenta de către un președinte ales, asistat de un secretar, desemnați dintre membrii prezenți.

Art. 26 Adunările generale ordinare pot lua deciziuni valabile, când numărul membrilor prezenți va fi de cel puțin jumătate plus unu din numărul total al societărilor cu dreptul de vot. Aceste adunări se ocupă cu :

- a) Alegerea consiliului de administrație.
- b) Alegerea consiliului de control.
- c) Examinarea și aprobarea socotelor pe anul trecut.
- d) Decide asupra raportului consiliului de administrație, a comisiunii de control și asupra împărțirii venitului curat.
- e) Cu modificările statutelor.
- f) Cu propunerile făcute de consiliul de administrație și comisiunea de control și ori-ce alte chestiuni referitoare la prosperitatea societății.

Art. 27. Este nulă ori ce propunere, care nu este înscrisă la ordinea zilei.

Art. 28. Membrii consiliului de administrație și a comisiunii de control nu vor putea lua parte la vot: a) la aprobarea bilanțului și b) la hotărârile ce se vor lua în cea ce privește responsabilitatea lor.

Art. 29. Tote decisiunile adunării generale se vor trece într'un proces verbal, care se va semna de președinte și secretarul acelei adunări, și care devin obligatorii pentru toți membrii.

Art. 30. Ori ce membru are dreptul la un vot personal și unul ca mandatar, afară de părinți, cari au dreptul a vota în numele copiilor minori, înscriși ca membri.

TITLUL VII.

Consiliul de Administrație

Art. 31. Consiliul de administrație se alege din sînul adunării generale și se compune din : președinte, vice-

președinte, și un casier, un secretar și 2 membri; toți se aleg pe timp de un an; și la expirarea mandatului pot fi realeși. Președintele împreună cu casierul și secretarul conduce afacerile societății

Art. 32. Consiliul de administrație se președede de președintele său, sau în lipsă de vice-președinte, asistat de secretar.

Art. 33. Consiliul de administrație se întrunește de 2 ori pe lună și nu va pute ține ședinți, de cât cu $\frac{2}{3}$ din numărul membrilor. El mai pöte fi convocat de către președinte, ori de câte ori, va fi necesitate.

Art. 34. Decisiunile consiliului de administrație de la fie-care ședință se vor trece într'un proces-verbal, în care se vor consemna töte hotăririle luate.

Art. 35. Președintele reprezintă societatea în töte interesele ei. El stabilește regulamentul de operațiuni, rezolvă cererile de înscriere a noilor membri, stabilește condițiunile primirei depunerilor, decide asupra cererilor de împrumut și observă ca: ori-ce operațiuni să se facă în principiile prevădute în acest statut. Încheie și prezintă adunării generale bilanțul anual, regulează ordinea de di etc.

Art. 36. Membrii din comisiunea permanentă anume: Președintele, vice-președintele, casierul, secretarul și cei 2 membrii, nu vor putea garanta nici un împrumut.

Art. 37. Toate actele referitoare la operațiuni vor fi semnate de: președinte, casier și secretar.

Art. 38. Cheile casei societății se vor pastra de către casier, care este singur responsabil cu garanția sa morală sau materială, după votul adunării generale.

Art. 39. Casierul este însărcinat cu încasarea cotizațiilor și depunerilor pentru care va elibera dintr'o condică à souche o chitanță subsemnătura sa proprie, sau a delegatului său; cu trecerea în partiți a sumelor încasate și a dividendelor lor și în fine cu ori ce soiü de operațiuni relative la comptabilitate O dată pe lună casierul încheie bilanțul și pregătește darea de semă cu secretarul

societății El nu poate ține în casă mai mult de 500 lei. El păstrează toate creanțele și valorile societății.

Art. 40. Secretarul împreună cu casierul sub ordinea președintelui vor redacta toate actele relative la contabilitate și ținerea în bună stare a registrelor societății și stabilește bilanțul anual pe care îl supune consiliului prin președinte.

TITLUL VIII

Comisiunea de control

Art. 41. Pentru supravegherea operațiunilor societății și pentru revisuirea bilanțului, adunarea generală alege din sinul ei trei membri și 2 supleanți, cari formează comisiunea de control și se aleg pe timp de 1 an. Ea va avea obligațiunea de a inspecta casa și toate actele de contabilitate, cel puțin odată pe lună. La finele anului verifică bilanțul închiet de consiliul de administrație, înainte de a fi supus adunării generale. In cas când va constata neregularități în administrația societății, va convoca de urgență adunarea generală extra-ordinară, pentru a lua măsuri.

TITLUL IX

Bilanț și restituiri

Art. 42. Prin îngrijirea consiliului de administrație cu o lună înainte de adunarea generală ordinară, se va forma bilanțul anual; el se trimite la comisiunea de control, pentru cercetare, care este obligată a-și depune raportul consiliului de administrație cel mai târziu după 15 zile de la primire.

Art. 43. Bilanțul și raportul vor sta depuse în mod public pe biuroul societății, până în ziua întrunirii adunării g-le.

Art. 44. După ce adunarea generală aprobă bilan-

mul anual, cu modificările ce va crede de cuviință, consiliul de administrație e dator ca, în termen de 15 zile libere, să depună la grefa tribunalului: I) Copie după bilanț, II) un tablou alfabetic de toți membrii societății și capitalul fie-căruia și III) un duplicat al procesului verbal al adunării generale.

Art. 45. Bilanțul anual se va publica prin îngrijirea președintelui, prin monitorul oficial și prin o gazetă sau revistă, care va fi mai răspândită în popor.

Art. 46. Beneficiile capitalurilor se calculează în chipul următor: Din totalul procentelor se alege: a) 5% din venituri pentru retribuția casierului, b) 3% retribuția secretarului, c) 5% pentru fondul de rezervă și 2% ajutoare în casuri de accidente provenite membrilor societății și cari se vor acorda cu majoritatea plus 1 a adunării generale și d) 5% cheltuieli de cancelarie și biurou acordate de adunarea generală, iar restul de 80% se va repartisa după capitalul fie-cărui societar în raport cu timpul. Membrii consiliului de administrație și ai comisiunii de control, vor lucra gratuit, până când op rațiunile societății vor permite a li se da o mică diurnă

Art. 47. Până când societatea va dispune de un capital de cel puțin 5000 lei, veniturile nu se vor restitui celor în drept, ci se vor capitalisa.

TITLUL X

Disolvarea și lichidarea

Art. 48. Societatea nu se poate dizolva mai înainte de termen, de cât cu votul adunării generale, în majoritate absolută, sau dacă ar cădea sub prevederile dispozițiilor art 148 și 191 din codul comercial. Dacă societatea se dizolvă cu deciziunea adunării generale, adunarea va numi în acelaș timp lichidatori, fixându-le și onorarul.

Art. 49. Lichidatorii vor primi pe semă averea societății cu un anumit inventar în prezența și cu ajutorul

consiliului de administrație, ale cărui atribuțiuni încetează din acest moment.

Art. 50. Societatea se mai poate dizolva și prin deciziunea tribunalului și prin fuziunea cu alte societăți.

TITLUL XI.

Dispozițiuni generale

Art. 51. Membrii fondatori nu și pot rezerva nici un beneficiu față de ceilalți membri

Art. 52. Când societatea va dispune de un capital de 4000 lei, consiliul de administrație va aviza la plasarea capitalului, spre fructificarea lui întrun mod mai avantajos de cât acel al împrumuturilor.

Art. 53. Modificarea a câtorva articole din acest statut, sau a statutului întreg, nu se va putea face de cât cu majoritatea absolută a adunării generale

Art. 54. Odată cu semnarea prezentului statut se declară societatea constituită. Membrii societății au delegat din sinul lor pe Domnii: Gh. Niculau revisor școlar, Gh. Cădere, Pr. Chiril Chirilescu, Neculai Baciș și Vasile Nestor spre a se prezenta la Onor. Tribunal pentru autentificarea prezentului statut.

G. Cădere, N. Chele, Adela Nicolău, Victor Cădere, Al. V. a' Popi, V. Cădere, Pr. Chiril Chirilescu, Const. Baltă, Eleonora Baltă, Gh. P. Andrișoi, Vas. Ioan Bistriceanu, Neculai Baciș, V. Stachi, Gh. Grigoriu.

MEMORIU

Asupra

*Mersului și situațiunei financiare a societății «Propășirea» și
cantinelor școlare din județul Nâmțu, de la înființare
și până la 1 Aprilie 1901.*

Membrii corpului didactic primar din orașul Piatra-N., vădend apelul ce Domnul Ministru Instrucțiunei face către corpul didactic, în privința cantinelor școlare precum și mișcarea pornită în acel sens de colegii noștri, din alte județe, au discutat în două conferinți consecutive chestiunea înființării cantinelor.

În întrunirea ce a avut loc la 28 Ianuarie 1899 s'a luat hotărîrea a se înființa în acest județ o societate, ceea ce s'a și făcut.

Formulându-se statutul, în mai multe ședinți, s'a și aprobat la 3 April 1899 înființarea unei societăți a corpului didactic primar din județul Nâmțu cu denumirea de „Propășirea”; a cărui scop este îmbunătățirea stărei copiilor saraci, prin înlesnirea mijloacelor de hrană, educațiune și instrucțiune. În prima linie a se înființa cantine școlare, chiar și cu internate, când mijlocele vor permite.

Pentru formarea fondului s'a avisat la mijlocele posibile, constituindu-se fondul de 10,055 lei 70 bani până la 1 April 1901, după cum se vede din alăturata situație.

În anul școlar 1900 -- 1901 au funcționat patru cantine în județ și două în orașul Piatra după cum se vede în darea de samă a cantinelor.

Președinte N. I. ELADESCU

Secretar, S. Scutarescu

SITUAȚIA

Societății Corpului didactic din județul Neamț «Propășirea»
de la 24 Mai 1899 până la 1 Aprilie 1901.

VENITURI

Lei	B.	
6417	30	Din Baluri
588	—	Lotării
150	—	„ Producțiuni școlare
746	60	„ Serate date la grădina Primăriei din Piatra N. și T. Neamțu.
283	30	„ Donațiuni
110	50	„ Reprezentații teatrale
1529	—	„ Subvențiuni
9	60	„ Procente de la banii retrași de la Casa de Depuneri.
221	40	„ Banii dați de elevi pe dejunuri și alte venituri diverse.
10055	70	Total

CHELTŪELI

Lei	B.	
95	95	Cheltueli pentru societate
126	30	Subvenție revistei Propășirea.
2680	80	Pentru întreținerea cantinelor atât în județ cât și în oraș.
2903	05	Total

RECAPITULARE GENERALA

Lei	B.	
10055	70	Venituri
2903	5	Se scad cheltuecele
7152	65	Compus din :
		6674 — Recipise a Casei de depuneri și
		478 65 Numerar si efecte de portofoliu
		<u>7152 65</u> Adică șapte mii una sută cinci

deci și doi lei șese deci și cinci bani, capitalul societății la 1 Aprilie 1901.

Copie de pe procesul-verbal al comisiunii de verificare a casei societății «Propășirea» pe anul 1900—1901.

PROCES-VERBAL

Astăzi 27 Martie anul una mie nouă sute unu.

„Noi Vasile Coman, Directorul Prefecturii, A. Grefians, vice președintele comisiunii interimare a urbei Piatra, Ștefan Zamvel, directorul școlii No. 1 de băeți, A. Gheorghiu și A. Vasiliu înștitutori la școla No. 1 de băeți, numiți fiind în comisiune de verificare a gestiunii societății corpului didactic „Propășirea“ din urba Piatra-N. procedând la verificarea registrelor în care se găsește consemnată suma veniturilor și cheltuelilor pe anul 1900—1901 am găsit că totul s'a procedat în regulă pentru care comisiunea de verificare aduce vii mulțumiri întregului consiliu de administrație“.

ss) p. Prefect, V. COMAN

Ștefan Zamvel Institutator

Alex. Gheorghiu Institutator

Alex. Vasiliu Institutator

Alex. Grefians p. Președinte al comisiunii interimare.

* * *

FUNCȚIONAREA CANTINELOR

din

Județul Neamț și orașul Piatra N.

Societatea corpului didactic din Piatra N. „Propășirea“ conf. cu art. 7 din statut întreține încă din anul trecut 1899—1900, trei cantine în județ și anume la: *Buhalnița, Grinșeș și Foiana Teiului.*

În anul present simțindu-se nevoe; numărul lor s'a mai mărit încă cu trei și anume: una în județul *Pipirig* și 2 în orașul *Piatra N.* una (No. 1) pe lângă școala de băieți No. 2 „*Mihail Cogălniceanu*“ și alta (No. 2) pe lângă școala de băieți No. 3 „*Costache Negri*“ așa că în anul școlar 1900—901 au funcționat în total șese cantine cu începere din *Noembre* până la finele lui *Martie*.

Cantinele din județ sunt conduse de învățătorul școlii respective și se servesc de o cameră a localului de școală sau au camere închiriate.

Cantinele din *Piatra* sunt conduse de comitetul de acțiune al societății „*Propășirea*“. La cantina No. 1 iați parte școlile de băieți *Lascar Cătargi* și *Mihail Cogălniceanu* precum și școlile de fete, *Mihail Eminescu* și *Carmen Sylva* și se servesc de o cameră și bucătărie din vechiul local al școlii No. 2 de fete proprietatea comunei *Piatra N.*

La cantina No. 2 iați parte școala de băieți *Costache Negri* și școala de fete *Elena Dămna*, are local propriu, anume construit pentru cantină de *Primăria* urbei *Piatra* în curtea școlii No. 3 de băieți *C. Negri* și care este compus din o sală de mâncare, o bucătărie, o cameră și o magazie unde va fi beciul cantinei.

Compturile cantinelor din județ aprobate de *DI. Revisor scolar* se prezintă trimestrial la societate, iar compturile cantinelor din oraș se prezintă lunar cu *borderouri* atât de cheltuieli cât și de venituri provenite din încasările efectuate.

Dilnic fie care direcțiune de școală trimite la cantina respectivă, imediat după ora 1-a dimineața, o listă de copii ce urmăzează a lua dejunul în acea zi, pentru a se ști mai dinainte, cel puțin cu o oră de venirea copiilor la masă, câte porțiuni să se servescă și la cas de lipsă a se aproviziona—de ore ce numărul copiilor—mai ales al celor cu plată—variază după vreme și alte împrejurări.—Pe baza listelor care se controlează de institutorul de rând care notează în registrul de prezență a cantinei: 1), numărul copiilor ce au luat masa, 2), modul cum au fost servit

dejunul. 3). dacă bucatele au fost bine preparate, odăa încălzită etc. și alte observațiuni relative la cele ce se cred că mai trebuiesc îndeplinite. Membrii din comitet însărcinați cu conducerea cantinei își formeză și notează zilnic în un jurnal de casă compturile de venituri și cheltueli.

Mersul cantinelor atât din județul Nâmț cât și din orașul Piatra N. se pot constata din următorul tablou resumativ al situațiunei financiară a fie-cărei cantine:

Poșta Redacției

D-lor C. Possa—Iași și D. Demetrescu—Piatra.

Articolele D-văstră din lipsă de spațiu, au ramas, pentru numărul viitor.

D-lui V. Nestor—Secu-Buhalnița

Vă rog indicați numele autorului din care ați făcut traducerea.

